

skrevet op til en bolig, så vil jeg i hvert fald godt bidrage til, at vi får det analyseret og får kigget på det. Sådan som det blev fremstillet, synes jeg, at det forekom at være noget uhen-sigtsmæssigt for nu at sige det sådan lidt diploma-tisk. Det andet om ungdomsboligfonden skal jeg afholde mig fra at kommentere i denne her omgang. Det går jeg ud fra indgår i udvalgets arbejde.

Jeg vil godt med de her ord signalere, at jeg synes, og det fik jeg også sagt i starten, at det var gode intentioner, der lå bag lovgivningen.

Regeringen kan ikke umiddelbart støtte for-slaget, som det ligger, men kan i hvert fald støt-te de tanker og holdninger, der er kommet til udtryk hele vejen rundt i denne her debat. Det har været aldeles fornøjeligt at høre på deba-ten, og det har været en utrolig stor støtte for mig som nyudpeget byminister, hvor vi lige præcis nu sidder og prøver at skabe rammerne for, hvordan bypolitikken skal udformes og udvikles. Her har jeg i hvert fald fået et utrolig godt grundlag for udviklingen af bypolitikken.

Annie Lunde Hansen (CD):

For at der ikke skal være nogle misforståelser, vil jeg sige til fru Aase Madsen, at jeg støtter fuldt ud beboerindflydelse, men der var tale om, hvis jeg ikke har misforstået fru Aase Mad-sen, at inden man nogen sinde havde fået den gruppe ind, så var man imod den i dette bebo-erdemokrati. Det synes jeg er for dårligt, for viser det sig, at denne gruppe, selv med den støtte den eventuelt får, ikke kan rette sig efter reglerne eller ikke forstår dem og ødelægger mere ved at være der, så ved vi jo godt, at man prøver at finde et andet sted til den gruppe. Jeg vil meget gerne sige, at også CD støtter beboer-indflydelse. Selvfølgelig gør vi det.

(Kort bemærkning).

Pernille Frahm (SF):

Jeg er sådan set ikke så glad for at få rodet det her med kommunernes anvisningsret ind i det.

Jeg synes, der er et problem i de forsøg, der er lavet, og jeg har bedt ministeren om at be-svare nogle spørgsmål gennem Boligudvalget, for min oplevelse er, at de forsøg først og frem-mest går ud på at få flere ressourcestærke ind i særlig belastede områder. Det kan der sådan set være megen fornuft i, men resultatet er jo, at der er en gruppe ressourcetsvage mennesker, der skal ud, at der skal findes et andet sted til dem. Det er jo en af de ting, der er med til at

give os de problemer, vi står med i dag, hvor der er nogle mennesker, som ingen vil have, og den gruppe vokser, og vi er nødt til at gøre noget meget konkret og firkantet og formodent-ligt også centralistisk for at få løst problemet.

(Kort bemærkning).

Aase D. Madsen (DF):

Jeg må meddele CD's ordfører, at der er altså noget, det ærede medlem har misforstået. Jeg mener, at i det øjeblik et beboerråd i første omgang har godkendt de svage, har talt med dem, har været inde i hele beslutningsproces-sen, så vil man da være langt mere positiv i det øjeblik, der opstår problemer med de svage grupper. Så jeg tror, der er noget, CD's ordfører har misforstået.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Første næstformand (Birte Weiss):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Boligudvalget. Hvis ingen gør ind-sigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 55: Forslag til lov om ændring af lov om miljø-beskyttelse, lov om naturbeskyttelse, lov om vandløb og lov om planlægning. (Justering af harmonikravene og genopretning af vådområ-der i overensstemmelse med aftalen om Vand-miljøplan II).

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 16/4 98).

Sammen med denne sag foretoges:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 56: Forslag til lov om ændring af lov om vandfor-syning m.v., lov om miljøbeskyttelse og lov om planlægning. (Beskyttelse af drikkevands-ressourcer og vandforsyning).

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 16/4 98).

**8) Første behandling af lovforslag nr. L 58:
Forslag til lov om jordbrugets anvendelse af
gødning og om plantedække.**

Af fødevareministeren (Henrik Dam Kristensen).

(Fremsat 16/4 98).

**9) Første behandling af lovforslag nr. L 67:
Forslag til lov om afgift af kvælstof indeholdt
i gødninger m.m.**

Af skatteministeren (Ole Stavvad).

(Fremsat 16/4 98).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Martin Glerup (S):

Efter mange års utilstrækkelig beskyttelse af Danmarks vandmiljø står vi med en række problemer, som ikke løses med et snuptag, men som kræver et langt, sejt træk. Både grund- og overfladevandet er truet, og derfor har vi en fælles interesse i at rydde op efter fortidens synder og i at undgå, at der sker yderligere forringelser af natur og miljø i fremtiden.

Tænk blot på de værdier, som vi i dagens Danmark nærmest tager som en selvfølge: Vi kan åbne for vandhanen og tappe et glas rent, ikkekemisk behandlet vand fra hanen i stedet for at købe drikkevand på flasker i supermarkedet. Vi vil gerne i fremtiden kunne fange en sund fisk eller få en badetur i en af vores søer eller fjorde, inklusive Mariager Fjord. Disse goder vil vi kæmpe for at bevare for vores børn og børnebørn.

Der skal en gevaldig helhedspræget indsats til, hvis det skal lykkes for os at redde vandmiljøet. Lad mig navne tre nødvendige områder, det gælder nemlig ikke udelukkende den lovgivning, vi behandler i dag, nemlig kvælstofforureningen.

Det første tema er jordforurening. I næste folketingssamling skal vi have en ny jordforureningslov på skinner. Her skal tages stilling til effektivisering af oprydningen efter punktforureningen fra de gamle industribyer, kemikalieaffaldsdepoter og lossepladser, heraf flere hundrede grundvandstruende. Men oprydningen af disse punktforureninger kan ikke stå alene. Det er også nødvendigt at effektivisere kampen mod fladeforureningen.

Det andet tema er pesticiderne. Pesticidrester er som led i vandmiljøplanens overvågningsprogram konstateret såvel i vandværkernes indvindingsboringer som på dyrkede marker. Der er strammet godt op med forbud mod brug af ca. 170 pesticider. Hertil kommer, at regeringen har nedsat et udvalg med DN's tidligere formand Svend Bichel i spidsen til at udrede de miljømæssige og økonomiske konsekvenser af fuldstændig økologisk landbrugsdrift, af et landbrug med reduceret pesticidforbrug og af et landbrug, hvor man kører videre som nu. Det analysearbejde, som bliver færdigt i næste folketingssamling, er et nødvendigt grundlag for at træffe saglige beslutninger om en bæredygtig landbrugsdrift.

Det tredje tema er kvælstofbelastningen. Det er så dagens tema her i Folketinget og handler om kampen for et renere vandmiljø gennem Vandmiljøplan II, som gerne skulle realiseres her inden sommerferien – altså ikke, at vi får styr på hele forureningen, men at vi får lavet en god lovgivning.

Her drejer det sig om at formindske kvælstofbelastningen af det samlede vandmiljø, for ligesom affaldsdepoterne og pesticidresterne har været skyld i lukning af adskillige vandboringer, har stigende mængder kvælstof også påvirket vores vandressourcer i negativ retning. Kvælstofbelastningen har medvirket til adskillige lukkede vandværksboringer og stadig større iltsvindsarealer i vores søer, fjorde og indre farvande.

Vi står her over for en meget alvorlig og konkret trussel mod vores samlede vandmiljø, og derfor finder Socialdemokratiet, at Vandmiljøplan II er et både nødvendigt og godt instrument.

Jeg er i den særlige og sjældne situation, at jeg kan rose partiet Venstre for medvirken til en miljømæssig landvinding af rang, og de har tilmed sammen med os andre kæmpet godt og grundigt for sagen i valgkampen. Det er jo ikke sådan hverdagskost, så velkommen i den grønne klub. Måtte Vandmiljøplan II ikke blive en enlig svale.

Vandmiljøplan II-lovene, som vi har til første behandling her i dag, er gode, fordi de slår to fluer med ét smæk. For det første formindsker de kvælstofbelastningen og gavner dermed både grundvand, søer, floder og andre indre farvande. Det sker ved at reducere med de 37.000 t, som mangler i den 100.000 t-reduktion, der blev vedtaget allerede i 1987. Og for det

andet opfylder de Danmarks forpligtelser over for EU's nitratdirektiv, som ikke mindst på dansk foranledning blev vedtaget allerede i 1991.

Lovens virkemidler mindsker som sagt kvælstoftrykket på vandressourcerne, og foruden den gavnlige virkning på drikkevandet vil Vandmiljøplan II betyde en væsentlig håndsrækning til naturgenopretningen og dermed til vores flora og fauna. Det sker, når der udlægges store arealer til vådområder, til særlig miljøfølsomme områder og til skovrejsning. Husk på, at der i dette århundrede er sket en indskrænkning af vores vådområder fra at dække 20 procent til nu kun at udgøre et par procent af Danmarks areal. Alene i tidsrummet fra 1940 til 1960 blev der drænet og kunstigt afvandet ca. 200.000 ha.

Hertil kommer, at det vil få en positiv virkning, at aftalen sikrer endnu mere økologisk omstilling. Det er en virkelig stor økologisk landvinding, at der bliver bedre foder- og gødningsudnyttelse, at der bliver flere kvælstofoptagende græsefterafgrøder, og at der sker en nedsættelse af kvælstoftilførslen, og det vel at mærke til under det økonomisk optimale niveau af hensyn til miljøet.

Trods bureaukrati ser Socialdemokratiet det som en fordel, at kun landmænd, som ikke overholder reglerne, rammes af en bøde i form af en overforbrugsafgift. Til gengæld skal vi have ejere og alle andre ikkelandsbrugs- eller gartneridrivende betale gødningsafgift, hvad vi jo nok kommer over.

Socialdemokratiet har længe ment, at der burde skabes hjemmel til en mere aktiv forebyggende indsats fra vandværker, kommuner og amter, end den nuværende lovgivning rummer mulighed for. Det skabes der mulighed for i den lovgivning, vi behandler i dag. Hvor der er særlige problemer, åbnes der adgang til mod fuld erstatning at sikre drikkevandet i særlig sårbare områder mod næringssalte og pesticidrester. Det er naturligvis bedst, at arealanvendelse aftales i frivillighed, men hvis enkelte blandt flere ellers enige lodsejere ikke vil være med, sikrer loven den nødvendige hjemmel til at ekspropriere særlig sårbare områder af hensyn til netop vandmiljøet.

Der findes i de fire lovforslag, som vi behandler her, en række nærmere bestemmelser, som tiden ikke tillader mig at komme ind på.

Der er naturligvis flere aspekter, som vi skal dyrke under udvalgsarbejdet, men der er den

store fordel ved Vandmiljøplan II-lovgivningen, at den hviler på et særdeles gennemarbejdet grundlag:

Danmarks Miljøundersøgelser, Danmarks Jordbrugsforskning, Miljøstyrelsen, Fødevarerministeriet, Skatteministeriet og Miljø- og Energiministeriet har gjort en kraftanstrengelse og givet nogle virkelig gode og udtømmende besvarelser på den anselige stak spørgsmål, der er stillet i forhandlingsforløbet. Så der er virkelig et sagligt og godt grundlag for de her ting. Samtidig har der, sådan som jeg har været inde på tidligere, været en konstruktiv politisk vilje til at få et positivt resultat ud af forhandlingerne.

Og lad mig slå fast: Socialdemokratiet er godt tilfreds med resultatet. Vi ved godt, som jeg sagde i starten, at Vandmiljøplan II ikke løser alle problemerne med et snuptag. Sådan fungerer natur og miljø ikke. Men lovene skal til som redskaber i det nødvendige seje træk i kampen for et bedre vandmiljø i Danmark.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Den socialdemokratiske ordfører hr. Glerup anvendte jo en lang række positive ord. Det lød til at begynde med nærmest, som om hr. Glerup var blevet vældig forelsket i de her lovforslag.

Jeg synes jo, at en sådan forelskelse kan gøre blind. Der blev talt om en landvinding af rang og om en grøn klub. Det lyder jo smukt. Et faktum er det vel imidlertid – det håber jeg hr. Glerup kan svare på – at vi her grundlæggende står over for en rensningsfilosofi. Hr. Glerup kan vel ikke mene, at der er tale om en egentlig løsning med hensyn til de våde enge – hvor mange piphans'er der så kan komme ud af det, skal jeg ikke udtale mig om – men blot tale om rensning. Kan vi ikke få det bekræftet?

Og kan vi ikke også få bekræftet, at en fjerdedel af kvælstoftabet lades aldeles uberørt, altså den del af kvælstoftabet, der kommer fra fordamningen fra stalden og så fra lagret, altså fra dyret, og så til det bliver transporteret ud?

(Kort bemærkning).

Martin Glerup (S):

Det, som er det gode ved den her plan, er, at den nedsætter det tryk, der er med hensyn til kvælstofbelastningen af vores miljø og af vores vandmiljø. Det er en kendsgerning, og det er en løsning, som vi i Socialdemokratiet sætter pris på.

Som jeg også tidligere har sagt, så løser det ikke alle problemer, og vi mener i Socialdemokratiet, at der i løbet af et par år mindst bør fremlægges en plan for, hvordan vi undgår en del af den fordampning fra forskellige kilder, som hr. Kolstrup var inde på. Men det er i næste etape, så her må man væbne sig med lidt tålmodighed.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Man erkender altså, at det her langtfra er tilstrækkeligt, men det springende punkt er, om ikke denne lovgivning er med til at blokere for en række løsninger.

Derfor vil jeg gerne spørge hr. Glerup, om han ikke finder, at det er meget uheldigt, ja måske direkte forkert, at bruge begrebet økologisk om den her plan. Her er jo tale om en ren rensningsfilosofi. Hvor er det økologiske aspekt henne?

(Kort bemærkning).

Martin Glerup (S):

Jamen det er, som om hr. Bent Hindrups spøgelse går igen.

Jeg vil gerne sige til hr. Kolstrup, at når vi taler om at nedsætte normerne, når vi taler om at nedsætte dyrkningstrykket, når vi taler om, at der skal være kvælstofoptagende plantedække osv., så er der jo ikke tale om at blokere for en fornuftig udvikling.

Når vi så taler om, og det indgår jo direkte i aftalen og lovgivningen her, at vi får en mangedobling af økologisk landbrug – ca. 170.000 ha ekstra økologisk drevet landbrug – vil jeg tillade mig at sige, at det er et af de bedste miljøforslag her fra Folketinget, i hvert fald i de 7-8 år, jeg har været her.

Christian Mejdahl (V):

Jeg må indledningsvis sige til hr. Martin Glerup, at jeg mere føler mig som folketingsmedlem end som klubkammerat.

Det er et omfattende, detaljeret og i nogen grad uoverskueligt lovkompleks, der med disse lovforslag lægges frem på Folketingets bord som opfølgning af aftalen om Vandmiljøplan II. Det er også blevet unødigt detaljeret og bureaukratisk, men det skal jeg komme tilbage til senere.

Baggrunden for Vandmiljøplan I var NPO-redegørelsens konstatering af, at der fandt et stort kvælstofpild sted i industrien, i de kom-

munale rensningsanlæg og ikke mindst i landbrugsproduktionen. Tabet blev i 1984 opgjort til 290.000 t årligt, hvoraf de 260.000 t henførtes til landbruget. Folketinget traf på den baggrund en beslutning om at halvere kvælstoftabet, altså en politisk beslutning, og virkemidlerne blev lagt fast, efter at der var blevet afholdt en konsensuskonference, og disse er blevet strammet op undervejs, bl.a. ved Bæredygtighedsudvalgets beretning i 1991 og ved 21. marts-dagsordenen i 1996.

Landbruget har næsten til punkt og prikke fulgt de anvisninger, politikerne har stillet op.

I 1997, 10 år efter Vandmiljøplan I, har Danmarks Miljøundersøgelser trukket en streg og vurderet virkningen af de beslutninger, som er truffet, både dem, der allerede er effektueret, og dem, der er planlagt og besluttet. Danmarks Miljøundersøgelser kommer så til det resultat, at reduktionsmålet for det kvælstoftab, der kommer fra markerne, kun er indfriet med to tredjedele. Der mangler ca. 37.000 t i, at målsætningen er opfyldt.

Det er baggrunden for Vandmiljøplan II, og det er baggrunden for, at Venstre lægger navn og stemmer til Vandmiljøplan II.

Ved hele den øvelse, som vi var igennem, inden aftalen var i hus den 17. februar, var der især én iøjnefaldende svaghed blandt mange. Regeringen og regeringens rådgivere og eksperter kan nemlig ikke give et bekræftende svar på to spørgsmål, som kunne få det hele til at glide lettere ned. Spørgsmålene lyder: Hvis alt det, vi har besluttet, gennemføres, når vi så målet: en halvering af kvælstoftabet? Intet svar. Hvis vi når målet, en halvering af kvælstoftabet, får vi så det vandmiljø, som mange drømmer om? Intet svar. Det havde gjort mange ting lettere, hvis spørgsmålene kunne afføde et bekræftende svar.

Til trods for denne usikkerhed har Venstre i sinde fuldt og helt at stå ved den aftale, som vi har indgået med regeringspartierne, Det Konservative Folkeparti, SF og CD. Venstre løber ikke fra en aftale, selv om den har givet os mange hug, og selv om det heller ikke har skortet på opfordringer til det fra bønderne, som synes, det er at gå for vidt. Anstødsstenen har især været, at vi politikere går ind og blander os i de fagområder, som bonden er uddannet til at håndtere, og som han har stor erfaring i at forvalte. Er man bonde, forstår man reaktionen.

Venstres mål i alt det her er, at der fortsat kan drives landbrug i Danmark, som kan sikre

fødevarer af høj kvalitet, også for den krævende forbruger, som kan sikre bonden økonomi og arbejdsbetingelser, der kan måle sig med andre erhverv, som kan sikre beskæftigelse i service- og forarbejdningsledet samt sikre valutaindtjening til samfundet – alt sammen på en måde, der tager hensyn til dyrene, naturen og ressourcerne, altså grundvandet, vandmiljøet og luften. Derfor har vi særlig lagt vægt på at inddrage naturens egne virkemidler i aftalen i størst muligt omfang, f.eks. våde enge, skovtilplantning, efterafgrøder m.v.

Jeg vil nu vende mig mod lovforslagene, som bærer præg af, at de er udarbejdet og skrevet i flere ministerier og af flere personer. Det skal jeg nævne et eksempel på, nemlig efterafgrøder, som regeringen nødtvungent og kun i allersidste øjeblik tog med som et positivt element. I lovforslag nr. L 55 står der 6 pct. græsafrøder, og det står både i den skriftlige fremsættelse og i bemærkningerne. I L 67 står der 6 pct. efterafgrøder i den skriftlige fremsættelse. I L 58 står der 6 pct. græsefterafgrøder i den skriftlige fremsættelse, men i lovtæksten og i bemærkningerne står der efterafgrøder. Jeg vælger definitionen i L 58.

Uden at træde mere i efterafgrøderne skal det alligevel med, at i L 55 står der 6 pct. af omdriftsarealet, og i L 58 regner man med 6 pct. af det areal, som er udtaget eller dyrket med etårig afgrøder, som ikke er kvælstofoptagende om efteråret i høståret. Også her vælger jeg definitionen i L 58, selv om det kan undre, at udtagne arealer skal med, men det må vi have en klaring på. Det er kun ét eksempel på, hvor forvirrende det kan være, hvis man ikke er konsekvent i definitionerne af samme emne.

Så er der en lang række eksempler i de fire lovforslag på, hvor knudret det hele er blevet, uden at det er i direkte modstrid med aftalen. Jeg ved udmærket, at vi ikke kan slå os igennem med ændringer og lempelser, men jeg vil alligevel godt appellere til aftalepartierne om at være lydhøre, når vi tager fat på udvalgsbehandlingen.

Jeg har allerede sagt, at Venstre ikke løber fra aftalen. Det er heller ikke et forsøg på at rokke ved måltallet, men kunne vi gøre det nemmere at efterleve planen, så burde vi kunne forenes i det ønske. Jeg nævner en række eksempler i flæng for at illustrere, hvad jeg mener:

I L 58, § 19, er der en afstandsregel på 5 km, som relaterer til grønne marker. Her burde man bruge landbrugslovens afstandsregler på 10 km.

Det har ingen negativ miljøeffekt i hvert fald. I L 58, § 11, er det hensigten, at en landbrugsbedrift maksimalt må have et ultimolager af husdyrgødning på 50 pct. af årsproduktionen. I Venstre synes vi, at den bestemmelse er inderlig overflødig. Det har ingen miljømæssige konsekvenser at sløjfe den.

Jeg ser heller ingen steder i lovkomplekset, at det er beskrevet, at kvælstofgødning, som bruges til foderformål, f.eks. flydende ammoniak, som bruges til ludning af halm, er undtaget fra bedriftens gødningskvote. Hvorfor tager man planternes kvælstofnorm i 1997-98 som udgangspunkt? Det er et statisk tal. Hvorfor ikke tage de årlige kvælstofbehov som udgangspunkt minus 10 pct.? Det ville være fagligt rigtigt.

Er det rimeligt og sikkerhedsmæssigt forsvarligt, at fordoblingen af straffelovens forældelsesfrist fra 2 til 4 år gælder for alle overtrædelser af reglerne?

Og så kan det godt undre, at skatteministeren som anført i bemærkningerne til L 67 kan finde en reduktion af kvælstofudvaskningen på 500 t, som ikke er regnet med i tallene fra DMU. Det er væsentlig mere, end stramningerne af harmonikravene giver.

Endelig lægges der også i de her lovforslag op til, at kontrollanter kan gå uhindret ud og ind af folks ejendom og sågar bolig uden retskendelse. Hvordan harmonerer det med justitsministerens redegørelse til Folketinget om udviklingen i forvaltningsmyndighedernes adgang til privat ejendom uden retskendelse? Man kan f.eks. sagtens kontrollere grønne marker og efterafgrøder, selv om man melder sin ankomst i forvejen. Venstres modstand mod en sådan bestemmelse, som mere og mere vinder indpas i dansk lovgivning, er kendt.

Lovforslagene osrer langt væk af mistillid til landbrugserhvervets udøvere, bønderne. I Venstre tror vi, man kunne komme langt ved at motivere. Gulerod er nu engang bedre end pisk. Derfor lægger vi også vægt på, at kommuner og amter får de fornødne værktøjer til at udføre de opgaver, som vi henlægger til dem. Jeg vil her henvise til Amsrådsforeningens brev, som er dateret den 4. marts 1998.

I Venstre er vi fuldt ud overbevist om, at Vandmiljøplan II også lever op til EF-nitratrektivets bestemmelser. Alt andet ville være komplet uforståeligt, specielt når vi ser, hvad andre EU-lande indtil nu lever op til.

Jeg skal afslutningsvis give Venstres principielle tilslutning til lovforslagene, men endnu en gang appellere til aftalepartierne og til andre partier om en konstruktiv udvalgsbehandling med henblik på at minimere bureaukratiet og styrke retssikkerheden.

Det vil også være en fordel, hvis regeringen inddrager erhvervet i de praktiske udformninger af regelsæt og skemaer.

Der blev stillet mange spørgsmål, inden aftalen om Vandmiljøplan II blev indgået. Lovforslagene afføder yderligere spørgsmål. Og så er det Venstres håb, at de to spørgsmål, som er nævnt i indledningen, engang vil kunne besvares bekræftende.

Lene Espersen (KF):

Efter et langt, sejt forløb ser vi nu den lovmæssige udmøntning af Vandmiljøplan II.

Som tidligere ordførere har været inde på, har det drejet sig om at nå et reduktionsmål på ca. 37.000 t, som skulle være den totale udmøntning af den oprindelige vandmiljøplan. Det skulle dermed også være den danske implementering af EU's nitratdirektiv. Og jeg vil gerne indlede med at sige, at Det Konservative Folkeparti er meget glad for, at vi fik forhandlet en aftale på plads, meget glad for, at aftalen dækker et bredt mandat i Folketinget, og jeg synes også, det er vigtigt at fremhæve, at man på afgørende områder er gået ind på de krav, som Det Konservative Folkeparti stillede forud for forhandlingerne, nemlig at vægten først og fremmest skulle lægges på naturens egne virkemidler frem for på afgifter.

Vi har fået våde enge, skovtilplantning, efterafgrøder og andre ting ind i aftalen, og det finder vi er meget positivt. Vi kan også med glæde konstatere, at den afgift, som statsministeren og regeringen først ville pålægge erhvervslivet, er fjernet, og man har i stedet benyttet sig af den borgerlige model, hvor vi alene lægger en bøde på overforbruget. Det er meget positivt.

Aftalen, vi indgik, er ganske klar. Jeg tror endog, at miljøministeren har sagt, at det er en af de klareste aftaler, der nogen sinde er indgået i Folketinget, og derfor har Det Konservative Folkeparti også med spænding set frem til behandlingen af denne i Folketinget.

Vandmiljøpakken består af fire lovforslag, men da vi ikke har meget tid til vores rådighed, vil jeg alene lægge vægt på nogle af de punkter i de enkelte lovforslag, som vi finder er problematiske eller uklare. Jeg skal dog for god or-

dens skyld understrege, at vi naturligvis står ved aftalen og ser frem til en hurtig implementering.

Jeg vil helt generelt sige, at Det Konservative Folkeparti vil holde fast i, at vi når de miljømæssige mål, og vi håber på, at vi kan nå de miljømæssige mål, uden at vi forringer erhvervslivets konkurrenceevne mere end højst nødvendigt. Vi mener heller ikke, at vi skal lovgive med tilbagevirkende kraft.

Vi er også helt generelt optaget af, at bemyndigelserne til de pågældende ressortministre i størst muligt omfang udmøntes på en sådan måde, at der er klarhed omkring det. Og vi håber på, at der bliver mulighed for, at aftalepartierne under hele forløbet, og indtil Vandmiljøplan II er på skinner i år 2003, er grundigt involveret i arbejdet og så godt informeret som overhovedet muligt.

Vi prioriterer ligeledes en lempelig og fleksibel administration meget højt, og det er helt generelt. Vi synes, det er en smule skræmmende, når man i L 58 ligefrem skriver, at det bliver nødvendigt med nye bygninger af huse for at få plads til alle de mennesker, der skal administrere Vandmiljøplan II. Så lad os prøve og se, om ikke vi kan gøre administrationen så fleksibel og lempelig som overhovedet muligt.

Naturligvis har vi forståelse for, at eksempelvis inden for Skatteministeriets ressortområde er der behov for seriøs ligning. Der kan ikke være tale om, at vi hopper over, hvor gærdet er lavest, men vi håber alligevel på, at vi i den generelle administration – og det bliver nok mest inden for Fødevarerministeriets område – kan lave en lempelig praksis, så vi ikke propper masser af mennesker ind i et hus til bare at sidde og administrere.

L 55 omhandler administration af vådområderne, og vi må sige, at som udgangspunkt er Det Konservative Folkeparti mest til sinds at lade amterne beholde den opgave, ganske enkelt fordi vi skønner, at man når størst lokal opbakning bag en decentral proces. Vi er meget optaget af den praktiske udmøntning, men vi understreger, at det, der naturligvis er afgørende, er, at vi får de vådområder udlagt, og derfor håber vi på, at amterne vil vise en stor velvilje i den anledning. Ellers må vi jo tage punktet op til drøftelse igen, men som udgangspunkt synes vi, at det er en fornuftig model.

Vi ser også problemer eksempelvis omkring de kunstigt afvandede områder, hvor Miljøministeriet lægger op til en ændret status. Vi er

enige i, at princippet om frivillighed skal være det bærende element, når vådområderne skal udlægges, men vi er indstillet på at benytte ekspropriation, såfremt en enkelt eller nogle få lodsejere forhindrer et ellers gennemførligt projekt. Men jeg mener, det er nødvendigt at få understreget, at det kun er i tilfælde, hvor en enkelt eller nogle få lodsejere modsætter sig, man kan benytte ekspropriation.

Harmonikravene skal naturligvis administreres under hensyntagen til de nuværende lovligt etablerede bedrifter.

L 56 giver lovhjemmel til yderligere beskyttelse af drikkevandet, og vi lægger meget stærkt vægt på, at indsatsplanerne skal gennemføres ved frivillige aftaler med de berørte lodsejere, og at de områder, der inddrages, automatisk gives kompensation ved rådighedsindskrænkninger.

Vi er temmelig skeptiske over for mulighederne for, at amterne og kommunerne kan foretage forbud mod pesticider i enkeltområder, uden at dette er klart dokumenteret via følsomhedsanalyser. Vi lægger megen vægt på Drikkevandsudvalgets betænkning, men vi synes, det er væsentligt at få fremhævet, at der skal foreligge følsomhedsanalyser.

L 58 regulerer forholdet mellem afgiftssystemet og gødningsplanssystemet og giver i forbindelse hermed også lovhjemmel til at sænke kvælstofnormerne. Ligeledes fastsættes krav om udnyttelse af kvælstof i husdyrgødning og krav om efterafgrøder, sådan som Vandmiljøplan II fastslår.

Med hensyn til efterafgrøder har Det Konservative Folkeparti lidt de samme spørgsmål som dem, Venstres ordfører allerede har stillet, og vi forventer naturligvis, at man udmønter reglerne omkring efterafgrøder på en fleksibel måde. Så længe de miljømæssige mål nås, er der ingen grund til at genere landbrugets omstillingsevne eller fleksibilitet.

Vi har ligeledes noteret os, at der er indkommet mange beklagelser over selve den administration og registrering, der lægges op til, og vi har forståelse for, at man af ligningsmæssige og andre årsager skal have klarhed over tingene. Vi taler ikke for, at man skal kunne snyde sig igennem, men vi vil under udvalgsarbejdet arbejde for, at tingene kan lade sig gøre i praksis. De virker en smule bureaukratiske, sådan som de er formuleret i de fremsatte lovforslag, og det vil vi derfor undersøge grundigt under udvalgsarbejdet.

Vi er af den opfattelse, at den nuværende planperiode godt kunne bibeholdes, men det er naturligvis noget, vi er villige til at dyrke under udvalgsbehandlingen.

Vi synes også, man skulle forsøge at forbedre teksten omkring lageropgørelser. Det kan ikke være rigtigt, at man i praksis gør det umuligt at have en ejendom uden for planperioden.

Og sådan er der så mange ting, vi synes der er behov for en grundig drøftelse af. Men som sagt synes jeg, det er nødvendigt at få fremhævet, at der ikke er nogen ultimative krav fra Det Konservative Folkeparti, men vi håber på, at aftaleparterne vil være med til at gøre det her regelsæt så fleksibelt og praktisk som overhovedet muligt, ganske enkelt fordi vi jo alle sammen har en interesse i, at landbruget er vores medspillere og ikke modspillere i den proces, vi skal ind i. Vi er i hvert fald alle sammen interessererede i at nå de miljømæssige mål.

L 67 er skatteministerens del af aftalen, der omhandler den kvælstofafgift, som alle uden tilknytning til erhvervet og erhvervsdrivende med en omsætning på under 20.000 kr. skal betale. For Det Konservative Folkeparti er det væsentligste, at afgiften får en udformning, så snyd undgås – alle skal overholde aftalen – og at selve administrationen bliver så enkel som muligt. Vi synes derfor også, det er rigtigt at holde fast i det velkendte gødningsregnskab som opgørelsesinstrument.

Afslutningsvis vil jeg understrege, at Vandmiljøplan II naturligvis først er i luften, når Kommissionen har godkendt denne som en dansk implementering af nitratdirektivet.

Vi vil undervejs nøje følge med i, hvorledes de øvrige medlemslande griber dette problem an. Og det er en smule sørgeligt at kunne konstatere, at Danmark sådan set er det eneste land, der har gjort noget ved det her problem. Men det er som sagt noget, jeg mener vi skal følge nøje i det videre forløb.

Til slut vil jeg godt understrege vigtigheden af, at vi kommer i gang. Jeg synes, det er godt, at vi får den her sag afsluttet inden Folketingets sommerferie, så vi i Danmark kan få implementeret reglerne. Sagen er jo den, at vi ved, at der er en revisionsdato i år 2000, og i det lys har vi jo en mulighed for måske at se på tingene på en helt anden måde. Vi har bl.a. en landbrugsreform inden for EU, der skal gennemføres, vi har forhandlinger på WTO-niveau, og der er mange andre ting, som kan bevirke, at vi under alle omstændigheder skal ind at se på instrumenter-

ne. Derfor gør vi klogt i at nå så langt som muligt det første par år.

Det Konservative Folkeparti vil derfor gå positivt ind i udvalgsbehandlingen, men vil som sagt forsøge at få afdækket nogle af de punkter, som vi mener der er grund til at sætte spørgsmålstejn ved. Vi håber på, at vi kan få udmøntet den meget klare aftale i et lige så klart lovsæt. Det mener jeg vi alle sammen har en klar interesse i.

Steen Gade (SF):

Da jeg hørte især Venstres ordfører holde tale, sad jeg og tænkte på, hvornår kommer det, at Venstre anbefaler dette forslag. Man stod ved aftalen, men det kneb med anbefalingen af forslaget, men jeg har forstået, at Venstre vil stemme for forslaget og stå ved aftalen.

Vi må selvfølgelig se på de spørgsmål, der bliver stillet, men det skal da være et klart signal fra os til Venstre og De Konservative – som bruger meget af deres taletid på det, de er utilfredse med af det, de selv er gået med til – at vores udgangspunkt entydigt er aftalen. Kan vi under udvalgsarbejdet finde hjørner, som vi ikke har tænkt godt nok igennem, ja, så gør vi selvfølgelig det.

Så vil jeg sige, at Vandmiljøplan II jo absolut var nødvendig. Vandmiljøplan I, som SF undlod at stemme til, viste sig allerede fra starten ikke at være tilfredsstillende på landbrugsområdet. Vi har i 10 år i Danmark lidt under, at der dengang ikke var politisk vilje til at tage en politisk beslutning, der ville tvinge gødskningen ned under det økonomisk optimale, eller til at bruge nogle virkemidler, der gik ind i, hvordan man tilrettelagde driften, og som med sikkerhed ville føre til reduktion af kvælstofudledninger.

Det, der allerede dengang var på tale, var økonomiske virkemidler, styringsvirkemidler, der førte gødskningen under det økonomisk optimale. Det, vi havde til drøftelse dengang, var en gødningsafgift. Og det andet omkring driften var jo diskussionen om efterafgrøder, som dengang i sidste øjeblik blev udvandet af et flertal til at komme til at hedde grønne marker.

Der har altså været brug for et initiativ. Det har været grundvandet, og det har været vandmiljøet som helhed, der har lidt under det. Derfor er det godt, at der nu sker noget, og at det, vi har lavet her, med sikkerhed virker.

I SF satte vi fokus på hele dette område ved finanslovforhandlingerne sidste år – det gælder vandmiljøet bredt, både pesticider og det område, vi snakker om i dag – og vi krævede, at der skulle opnås resultater, og at der skulle laves nogle ting, der for alvor virkede, for at vi ville medvirke til finansloven. Det er derfor med tilfredshed, at jeg vil anbefale de lovforslag, vi skal behandle i dag.

Aftalen handler om at reducere markbidraget med de 100.000 t kvælstof, som er aftalt. Heraf har man beregnet, at vi mangler 37.000 t. Vi har bygget på de beregninger i disse forhandlinger, og jeg vil sige, at så fik vi da endelig lidt valuta for de mange millioner med mange nuller bagefter, vi har brugt – altså flere hundrede millioner kroner – på at overvåge vandmiljøet siden 1987. Vi havde nu nogle beregningsmodeller, som vi kunne benytte i den politiske proces.

Men aftalen handler om at begrænse med 37.000 t, hverken mere eller mindre. Det er et reelt og stort fremskridt, at vi nu får taget den beslutning.

Aftalen kan for SF opsummeres på følgende måde: Den er et gennembrud på tre områder, vi snakker om her.

For det første er der nu en beslutning om, at man skal gødske *under* det økonomisk optimale. Det har jo hele tiden været slagmålet, om det skulle være økonomisk optimalt, eller om det skulle være under økonomisk optimalt. Det er nu under økonomisk optimalt via en norm-sænkning.

Det andet gennembrud er, at vi har fået den største naturpolitiske satsning nogen sinde i Danmark. Det handler først og fremmest om at genskabe nogle af de vådområder, som en alt for intensiv og på den vis grådig landbrugsdrift har taget ud af naturen og lagt ind i landbrugsdriften i de sidste 20-30 år. Nogle af de arealer skal tilbage til naturen igen. Det er danmarkshistoriens største satsning på det område.

Det tredje gennembrud er, at det faktisk er den største udbygning af økologisk landbrug, som er besluttet af Folketinget nogen sinde.

De tre ting har været afgørende for vores stilningtagen.

For at nå det resultat, at der gødskes under det økonomisk optimale, er valgt en metode med at sænke normen med 10 pct. samt faste, høje bøder, hvis normerne overskrides. Det er en naturlig forlængelse af det eksisterende regnskabssystem på gødningsområdet. Derfor har det været muligt, selv om systemet er

bureaukratisk ligesom gødningsregnskabet, at lave det sådan, at det kan virke med det samme, altså fra næste gødningsæson efter sommeren. Og for SF har det været vigtigt at få noget, som kunne virke hurtigt.

Andre metoder har været drøftet, og der er vel tre metoder, man kan bruge. Den, der er valgt her, er normsænkningen, som vi pegede på allerede i begyndelsen af 1990'erne, da vi havde diskussionen i Bæredygtighedsudvalget, men hvor der dengang desværre ikke kunne skaffes noget, der bare mindede om et flertal for det.

Der er tre metoder: den, jeg lige har nævnt, og så er der kunstgødningsafgiften, og så er der en eller anden slags input-/outputregnskaber.

I SF har vi ikke noget religiøst forhold til modeller. Der er fordele og ulemper ved alle tre modeller. Alle tre modeller vil virke i praksis, og jeg skal sige, at en af de modeller, der var på banen i en tidlig fase af de her forhandlinger, var input-/outputmodellen. Problemet med den var først og fremmest, at den var helt ny og uprøvet, hvorfor den i hvert fald ikke kunne komme til at virke før tidligst 1999-2000, og der er vel også et par problemer med, at den måske lidt rigeligt giver mulighed for industrialisering af dyreproduktionen i den forstand, at den også kan bruges i en meget industrialiseret produktion.

Det skal ikke skjules i dag, at EU har åndet os i nakken her, men på en efter min mening god og behagelig måde, og det siger jeg altså ikke, fordi jeg nu anbefaler Amsterdamtraktaten som et mindretal i mit parti. Jeg ved, at alle i SF er helt enige i det. Det har været dejligt, at der har været et EF-direktiv på et område, vi går ind for, og jeg tror også, selv om det ikke fremgik af Venstres og De Konservatives ordførertaler, at det har været en kraftigt medvirkende årsag for dem. Det er jo en illustration af, at det giver os nogle chancer, når vi får et EF-direktiv på et område, vi egentlig selv går ind for – for det er bare målsætningen i Vandmiljøplan I, der kom ind i et EF-direktiv – og EU puster os i nakken, når vi ikke selv kan tage os sammen til det, vi egentlig selv gerne vil. Derfor er jeg glad for, at det har været sådan.

Jeg skal ikke skjule, at jeg mener, der er en risiko for, at EU vil sige, det ikke er godt nok, og så skal det også være sagt fra SF's side, at hvis de kommer fra EU og siger, at vi ikke lever op til harmonikravene, så vil vi anse det for et fremskridt og rette ind efter EU, for det var

også det, vi bragte frem i forhandlingerne. Det kunne vi ikke komme igennem med, og derfor sendes der altså en ansøgning om dispensation på det her område til EU. Vores forslag har været og er, at man indfører EU's skrappe krav om harmoniregler, men at de først skal gælde ved ejerskifte.

Så er vi glade for, at der nu bliver mulighed for restriktioner på dyrkning af de arealer, hvor grundvandet er truet, både når det gælder kvælstof og pesticider, og her skal vi jo nok lægge større vægt på regionaliseringsproblemerne på kvælstofområdet, end vi har gjort tidligere. Der er også blevet mulighed for ekspropriation her, og det er godt.

Er forureningsdiskussionen om landbruget nu slut? Nej, det er den selvfølgelig ikke, men det er første gang i 10 år, at der nu bliver vedtaget noget, som med sikkerhed virker – som med sikkerhed virker og med kort tidsfrist. Men jeg forudser da, at vi også fremover skal arbejde med særlige regionale geografiske indsatser, der kan blive skrappe i de kommende år, for det er vel tvivlsomt, om alle tiltagene i praksis helt vil virke, som computermodellerne har beregnet. Desuden er hele diskussionen om reduktionen ude i naturen jo heller ikke færdig.

Dette resultat er så godt, at jeg med stor tilfredshed kan anbefale at stemme for forslagene, og udvalgsarbejdet går jeg til med den forvisning, at alle partier, der er med i det her, har sagt, at de tilslutter sig det og står ved aftalen, og hvis vi alle sammen står ved aftalen, skulle vi nok også kunne komme hjem med et resultat, som vi kan være bekendt. Sådan er udspillet i hvert fald her.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Til hr. Steen Gade, der syntes, jeg var lidt for kritisk, vil jeg bare sige, at jeg ikke med et eneste ord har nævnt noget i min ordførertale, som jeg ikke har opponeret imod i forhandlingerne. Og da en bemærkning her skal munde ud i et spørgsmål, vil jeg godt have hr. Steen Gade til at bekræfte det.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Det var jo en vældig krystalkugle, hr. Steen Gade havde fået fat i her i dag. Han kunne med sikkerhed fortælle os det ene og det andet, og ordet sikkerhed kom skam den ene gang efter

den anden, men til sidst kom lige et par enkelte forbehold.

Men tilbage til sikkerheden: Kan vi få at vide, hvor den sikkerhed kommer fra? Vi lever jo i en verden, hvor harmonikravene virker på en ganske bestemt måde. Er hr. Steen Gade ikke enig i den analyse, som til dels også ligger i lovforslagene og deres bemærkninger, nemlig at disse harmonikrav virker på en ganske bestemt måde: jagten på tillægsjord, jordpriserne vil stige, mere intensivering osv.? Gør denne analyse slet ikke indtryk på hr. Steen Gade, eller er den tryllet helt bort fra hr. Steen Gades verden og krystalkugle?

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jeg kan da til fulde bekræfte, at hr. Christian Mejdahl ikke har sagt andet her fra talerstolen, end jeg har hørt før, og det bekræfter jo kun, at det heller ikke har været så let at få Venstre med på den her aftale. Men der er da dele af denne aftale, som hr. Christian Mejdahl står og problematiserer, f.eks. at der står græsefterafgrøder. Det kan man da godt problematisere, og jeg synes da også, det er o.k. at høre argumenterne i udvalget, men der står græsefterafgrøder i aftalen.

Til hr. Søren Kolstrup må jeg sige, at jeg havde ingen forbehold over for denne aftale. Denne aftale er god, og den virker. Harmonikravene vil da ikke føre til forringelser miljømæssigt. Nu forstår jeg slet ingenting. Jeg taler for skærpede harmonikrav – dem, der er her – og så siger jeg, at det sådan set fra SF's side ville være helt o.k., om EU sagde, det ikke er godt nok, sådan at vi skal have yderligere skrappe harmonikrav. Det vil da være et miljøfremskridt, ikke et miljøtilbageskridt. Det betyder, at man skal have færre dyr pr. hektar. Det vil da betyde, at kvælstofudvaskningen bliver mindre, og det vil sige, at konventionelt landbrug kommer til at nærme sig økologisk landbrug, og så har vi da et klart fremskridt.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Til hr. Steen Gade vil jeg bare sige, at jeg har jo sådan set ikke problematiseret græsefterafgrøder. Det, som jeg drog frem som et problem, og hvor jeg tog det som et eksempel, var, at tre ministerier, der nu laver følgelovgivning på en aftale, bruger forskellige definitioner om samme emne. Det var det, som jeg påpegede var et

problem, og så brugte jeg efterafgrøder som et eksempel.

Og så er jeg i øvrigt af den opfattelse, at hvis man kunne få ordet græsefterafgrøder blødt op, så der stod efterafgrøder, så ville det være en absolut fordel, og det vil jeg godt spørge hr. Steen Gade om han vil være med til.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

I L 58 står: »I den udstrækning en opstramning af harmonikravene for svine sektoren medfører øget arealkrav, vil fødevareministeren vurdere konsekvenserne heraf.« Altså, er selve det forbehold, at det nævnes her i lovforslaget, et spørgsmål, som hr. Steen Gade slet ikke vil tage sig af, men sige: Nå ja, det er bare noget snak, det har ikke nogen konsekvenser?

Første næstformand (Birte Weiss):

Hr. Steen Gade for en kort bemærkning, og vi går derefter tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Til hr. Christian Mejdahl: Jeg mener da, jeg hørte hr. Christian Mejdahl sige, at hr. Christian Mejdahl havde sin egen fortolkning af det her, men hvis det bare er et spørgsmål om, at der er forskellige definitioner, vil det være en smal sag i udvalget at få skrevet det, der står i aftalen, og aftalen står Venstre jo fuldstændig ved, forstod jeg. Det vil være en smal sag. Det ser jeg frem til med glæde, så bliver det ikke så svært.

Og så til hr. Søren Kolstrup: Det er klart, at når man skærper harmonikravene, kan der jo komme nogle strukturproblemer i landbruget. Men det er jo nogle andre problemer. Det er jo ikke sådan, at jeg mener, at fordi man løser nogle problemer, kan det ikke godt kan være, at man skaber nogle andre. Der kan opstå nogle strukturproblemer, men miljøet vil da med sikkerhed få det bedre, når man skærper harmonikravene. Derom kan der jo ikke være tvivl. Og jeg vil godt spørge – det må jeg måske ikke – hr. Søren Kolstrup, om han kan se nogen miljøproblemer.

Vi skal da diskutere strukturudviklingen i landbruget – det er jeg helt enig med hr. Søren Kolstrup i – men der står jo ikke noget om, at fordi man har skærpede harmonikrav, skal svinefabrikkerne have lov til at udvide. SF går faktisk ind for en overgrænse for svinefabrikker, og det gør vi fortsat.

Første næstformand (Birte Weiss):

Hr. Svend Aage Fauerholdt som ordfører.

Svend Aage Fauerholdt (DF):

Her har vi to meget store og vidtfavnende lovforslag i L 55 og L 56, som skal førstebehandles i dag. Det er to forslag, som breder sig over et meget stort område, ja, jeg fristes næsten til at sige for stort.

Det er et væsentligt anslag mod landbruget. Fortsætter man, så er det slut med rigtige landbrug i år 2015. Landbruget kan ikke fortsætte med den lovgivning, som man lægger for dagen. Det skal forstås derhen, at hvis vi skal give disse forslag en anstændig behandling, ja, så kræves der et meget stort arbejde, et grundigt udvalgsarbejde, af alle partier.

Dansk Folkeparti vil, når forslagene går i udvalg, være med til at bearbejde dem, således at der kan komme et fornuftigt og brugbart lov-materiale ud af det. Vi i Dansk Folkeparti kan se, at der er små positive, men store negative takter i forslagene, nok allermest af de negative.

Lad mig blot nævne: For nogle er det vigtigste punkt reduktionen af nitrat. Det kan vi selvfølgelig ikke blive helt uenige om, men hvad skal landmanden stille i stedet? Og hvordan skal der kompenseres, således at landmanden ikke kommer til at lide tab? Dét vil jeg lige nævne, at landbruget er hårdt presset i forvejen, og vi, der sidder i den lovgivende forsamling, skal vel ikke forringe landmændenes udbytte, uden at vi er så fremsynede, at vi så samtidig kompenserer for dette.

Nitrat, det diskuteres også bredt i lægekredse, og dér er man jo ikke enige. Vi ved alle sammen, at vi mennesker skal indeholde en nitratmængde på 42 mg pr. kg, så fungerer vi rigtigt, og det gælder både højre og venstre side af salen her. Hvis man ikke opnår de mængder, er man ikke i balance, og det ville da være trist at skulle på apoteket og købe nitratpiller, når vi har mulighederne i det daglige.

Man berører også drikkevandet, og det er meget, meget interessant, for vandringeren i vandårenerne bestemmer vi jo heldigvis ikke her i Folketinget. Det er måske rigtigt, som det bliver sagt, at inden for nogle områder skulle vi lade være med at udbrede gødning, men det er trods alt sådan med vandårenerne, at det, der ligger der i dag, måske er forsvundet i en eller anden retning i morgen. Det synes jeg også er et område vi skal sætte os meget ind i, når vi vil diskutere det.

Vi ser selvfølgelig frem til, at vi skal behandle de her forslag, men i den form, de er stillet op i i øjeblikket, kan Dansk Folkeparti ikke stemme for dem.

Dansk Folkepartis fødevareordfører, hr. Christian H. Hansen, vil fortsætte med ordførelsen angående lovforslag nr. L 58.

Christian H. Hansen (DF):

Lovforslag nr. L 58, som vi her skal behandle, kan Dansk Folkeparti ikke støtte. Det er der flere grunde til, men først og fremmest mener vi, at loven bliver umulig at forvalte. Den er alt for bureaukratisk og alt for uoverskuelig.

Når man sidder og kigger på lovforslaget, er der egentlig nogle tanker, man kan gøre sig om det. Man kommer frem til nogle spørgsmål, f.eks. spørgsmålet om, hvordan ministeren vil vurdere konsekvensen af harmonikravene for svinesektoren, og hvordan ministeren vil gribe ind, hvis han vil gøre det.

Så nævnte hr. Martin Glerup noget om en ny klub, så derfor kan man også spørge, om den nye grønne klub har gjort sig tanker om, at denne lov alt andet lige medfører større arealkrav til den enkelte landmand. Det betyder så igen, at priserne på landbrugsjord vil stige voldsomt.

Med Vandmiljøplan II kan man også risikere, at der grundet arealmangel herhjemme vil blive sat yderligere gang i investeringer i landbruget i Østlandene, f.eks. i Polen. Jeg er bekendt med, at der er landmænd, der allerede er i gang. Dette er efter vores opfattelse en katastrofe for landbruget, og det vil betyde en nedgang i arbejdspladser i landbrugets følgeerhverv.

Plantedirektoratet råder ikke selv over kontorfaciliteter nok til det antal medarbejdere, som denne lov vil kræve. I lovforslaget er der lagt op til, at der skal bygges nye kontorlokaler på 700 m² med en anlægsudgift på 9,2 mio. kr. Hvor lander driftsudgifterne henne? Dansk Folkeparti vil også gerne høre lidt om, hvor mange nye personer der skal ansættes til at forvalte denne lov.

Vi så hellere, at man brugte alternative muligheder som f.eks. biogasanlæg, hvorved vi kunne få en naturlig bortskaffelse af gødningen og samtidig få en energiproduktion.

En anden mulighed, som man nok bør overveje meget, er gylleseparatoringsanlæg. Først og fremmest vil det sætte vores debat om vandmiljøet i et helt nyt perspektiv. Det ser ud til, at teknologien med hensyn til, hvorledes gylle kan

separeres i 80 pct. vand, 5 pct. humus samt 15 pct. handelsgødning, er kortlagt. Gødning i den form vil man kunne udnytte næsten ét hundrede procent, da man vil være i stand til at sprede den i meget mere kontrolleret form i forhold til traditionel gyllespredning. Derved undgås ned-sivning i grundvandet, da planterne jo vil optage alle næringsstofferne.

I lovforslag nr. L 58 er der også et krav om, at fristen for indsendelse af gødningsregnskaber er senest den 31. marts. Det krav mener vi er unødvendigt, da den allerede gældende lov, hvor det skal ske over en 3-måneders-periode, fungerer udmærket. I Dansk Folkeparti betvivler vi også, at konsulentsystemet kan nå at udarbejde 65.000 gødningsregnskaber på den korte tid, der er afsat i lovforslaget.

Sluttelig vil jeg fra Dansk Folkepartis side gøre ministeren opmærksom på den meget korte tidsfrist, der er givet de berørte organisationer til at komme med bemærkninger til loven. Det finder vi lidt uanstændigt.

Dette lovforslag minder meget om noget, som vi på sigt kan kalde lovsjusk. Jeg er bange for, at loven også skal rettes til mange gange, efter at den er vedtaget. Ét er jo papir, noget andet er praksis.

Vi kan altså ikke støtte lovforslaget, og det gælder også lovforslag nr. L 67.

Sonja Albrink (CD):

Miljøet er jo en underlig størrelse. På en masse områder kan Danmark stort set ikke gøre noget helst andet end at kippe med flaget.

Det danske samfund har, som mange ved, ofret en masse ressourcer på at begrænse CO₂-udledningen. Om det kan måles på verdensplan eller for den sags skyld bare i Danmark, kan man sætte spørgsmålstegn ved. Derfor er det også en meget god idé at gøre det, som vi gør, nemlig at koncentrere miljøindsatsen dér, hvor det virkelig batter noget.

I Danmark skal vi selvfølgelig ikke bare lade stå til med forurening, men den primære indsats bør lægges dér, hvor vi kan se og føle resultaterne. Derfor skal vi bl.a. gøre en indsats for at sikre vores grundvand og vore farvande, for kvaliteten her er alene vores eget ansvar.

Det er også en meget væsentlig grund til, at vi i CD gik ind i forhandlingerne og står bag aftalen om Vandmiljøplan II, for her kan vi virkelig gøre noget for nærmiljøet. For CD har det absolut været målet, som helliger midlet. Det vil sige, at der måske var nogle punkter, som vi

gerne havde set løst på en lidt anden måde, men samlet set er vi godt tilfreds med den samlede pakke.

Kvælstofafgiften bliver en overforbrugsafgift, så de reelle erhvervsjordbrug, som har behov for kvælstofgødning i deres daglige produktion, ikke får større udgifter. På den måde holder vi os til det gammelkendte princip om, at det er forurenere, der betaler.

I øvrigt kan CD tilslutte sig de øvrige initiativer, som er taget til at begrænse kvælstofudvaskningen, og i CD er vi særlig glade for de initiativer, der er taget til de frivillige ordninger som f.eks. skovrejsning og udlæg af vådområder på frivillig basis. Det er klart, at det i enkelte situationer kan være nødvendigt at bruge ekspropriationsinstrumentet for at få gennemført en større plan om vådområder, men det bør være den absolutte undtagelse, at den slags ting skal ske ved ekspropriation, og kun såfremt der i helt overvejende grad er folkelig, frivillig opbakning til projektet.

Kravene om registreringspligt og alt det administrative bøvvl, som følger i halen på gødningsselvangivelsen, giver jo landmændene nogle omkostninger. Den sænkede gødningsnorm kan give et udbyttefald eller måske et værdifald, fordi afgrødernes kvalitet falder.

Det er klart, at vi bliver nødt til at se på, om denne lovpakke har nogle konsekvenser, og på, hvad omkostningerne bliver, for som jeg startede med at sige, er det selvfølgelig forurenere, der skal betale. Men der må også være grænser for, hvor høj en pris man skal betale, og derfor må vi hen ad vejen se på, om omkostningerne står mål med resultatet.

Samlet set synes vi i CD, at vandmiljøplanen er en gevinst for miljøet, og som jeg har sagt tidligere, er den dermed også til gavn for os alle sammen. Derfor støtter vi i CD samtlige lovforslag.

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg vil først sige til hr. Christian H. Hansen: Gid det var så vel med de gyllesepareringsanlæg, som han beskrev det her, men jeg tror ikke, det forholder sig sådan.

For næsten 12 år siden fik Danmark under den borgerlige firkloverregering sin første egentlige vandmiljøplan, der skulle beskytte søer, åer, vandløb, hav og fjorde mod en stærkt stigende udledning af kvælstof til vandmiljøet. Sagen om de døde hummere i Kattegat er siden gået over i historien, i hvert fald i en del af

landbrugserhvervets historie, som en af de største uretfærdigheder, politikere nogen sinde har budt et erhverv. Politikerne blev beskyldt for populistisk tænkning, der nærmede sig forfølgelse, og så er sagen jo, at det netop ikke drejede sig om døde hummere.

Billedet af de døde skaldyr har siden skygget for den kendsgerning, at der faktisk også for 10-12 år siden var massive kvælstofudledninger til miljøet, og en del af dem blev stoppet gennem udførelsen af Vandmiljøplan I.

En del af aftalen fra 1987 gik ud på at reducere kvælstofudledningerne til miljøet med 100.000 t over en længere periode – jeg mener, slutdatoen var engang i 1995 – og når vi igen står her med en ny Vandmiljøplan II, er det, fordi den første ikke holdt. Der mangler stadig væk meget, på trods af at samtlige danske spildevandsanlæg er renoveret og forbedret for 12 mia. kr., og på trods af at kommunerne faktisk har gennemført planen uden de store sværdslag.

Landbrugserhvervet har bestemt også gjort sit. Med opførelse af gylleanlæg og investering i nyt og bedre udbringningsudstyr har de været svært økonomisk belastet, hvad vi bl.a. også kan se af de stigende jordpriser gennem tiden.

Op gennem 1990'erne har der løbende været holdt øje med, hvordan det gik med kvælstofudledningerne set i relation til endemålet, og det må jo siges, at det ikke gik så godt. Vandmiljøplan I blev konfirmeret, kan man sige, i nitratdirektivet fra 1992, og når vi i dag står her med en ny aftale, der skal reducere udledningerne, er det, fordi aftalen fra 1987 ikke kunne holde. Derfor er det så meget mere glædeligt, konstruktivt og fremadrettet, at det er næsten de samme forligspartier, der står bag Vandmiljøplan II. SF er den nye partner i aftalen.

I Det Radikale Venstre er vi helt klar over, at der hos dele af forligspartierne, og jeg kan lige så godt med det samme adressere det til partiet Venstre, er udvist et ganske stort mod, for at denne aftale kunne komme i stand. Aftalen har jo mildt sagt ikke været på erhvervens ønskeseddel. At Danmark så har fået sat kniven på struben af EU-Kommissionen med en åbningskrivelse på nitratdirektivet, er en anden sag, som ikke skal forklejne partiernes indsats under forhandlingerne. Den har været flot.

Hos os synes vi, man skal glæde sig over resultatet, fordi aftalen og de rammer for gennemførelse af administrationen af den, som vi nu skal udstikke, på længere sigt vil blive til

gavn for vandmiljøet, og det er jo det, sagen drejer sig om.

Der er åbnet for spørgsmål i udvalgene allerede inden førstebehandlingen her, og jeg vil sige, at jeg synes, man i denne fase af behandlingen også skal lukke op for at lytte til en lidt bredere kreds af faglige grupper, end det har været tilfældet under forhandlingerne. Det, jeg tænker på, og det har også været nævnt et par gange her, er specielt, hvad der står om græsafgrøder, men der kan jo også være andre ting.

Det kan selvfølgelig kun ske i et bredt samarbejde mellem forligspartierne bag aftalen, og veto fra bare ét parti kan jo gøre, at man ikke kan komme videre med det. En aftale er en aftale, og der skal ikke lukkes op for forringelser af den. Men kommer der forslag frem, der på en god måde kan medvirke til nemmere eller bedre løsninger, synes vi, at forligspartierne under udvalgsarbejdet skal se fordomsfrit på sådan nogle forslag. Vi vil i hvert fald være åbne og aktivt lyttende og interesserede i at finde de allerbedste løsninger.

Der er kun én ting, der bekymrer Det Radikale Venstre i denne sag – og det er ikke kun i den, det er såmænd i så mange andre sager – og det er finansieringen. Der skal nemlig i en årrække findes godt og vel en halv milliard kroner om året på de offentlige budgetter. Jeg er godt klar over, at der er andre end de offentlige budgetter, der skal holde for her, og jeg tror ikke, det vil være realistisk at finde alle penge inden for rammerne af Fødevareministeriet og Miljø- og Energiministeriet. Så vidt jeg husker, står der også i aftalen, at hele statsbudgettet kan komme på tale.

Jeg synes, forligspartierne i denne sammenhæng skal være klar over, at det, man vedtager med det her, er den første virkelig alvorlige prioritering til finansloven, der jo gerne skulle hænge sammen til næste år.

Jeg vil sige til sidst, at jeg også noterede hr. Steen Gades bemærkninger om de skrappere krav, der eventuelt kunne blive stillet fra EU-Kommissionen med hensyn til harmonikravene i nitratdirektivet. Jeg vil kommentere det derhen, at jeg sådan set ikke håber, at det sker, nærmest af hensyn til kvægbruget, der jo er meget trængt.

Så vil jeg sige, at lovkomplekset faktisk er imponerende hurtigt skrevet, men det er meget kompliceret og uhyre teknisk. Vi støtter det naturligvis, og vi vil arbejde for en god og saglig behandling i udvalgene.

Thorkild B. Fransgaard (FP):

De fire lovforslag er resultatet af Vandmiljøplan II, en miljøhandlingsplan, som regeringen, SF, CD, Det Konservative Folkeparti og Venstre har indgået politisk forlig om. At regeringen og SF kan blive enige om en sådan plan, ser jeg som noget helt naturligt, da man indimellem kan få den opfattelse, at det er regeringens og socialistpartierne fornemste opgave at genere det private erhvervsliv og landbruget i særdeleshed så meget som muligt. Men hvorfor de tre borgerlige partier CD, De Konservative og Venstre er gået med i forliget, er helt uforståeligt.

Jeg forstår også på Venstres ordfører her i dag, at han er meget utilfreds med de lovforslag, der ligger her, men han vil alligevel stemme for dem sammen med sin gruppe. Han vil ikke være i klub sammen med hr. Martin Glestrup, sagde han. Det er da altid noget, men han vil stemme for forslagene.

Jeg ved godt, at toppen i dansk landbrug har givet udtryk for, at man godt kan leve med denne Vandmiljøplan II, men det er jo nok mest for ikke at genere Venstre udadtil. Det er derimod helt uforståeligt for landbruget – og det, jeg mener med landbruget, er landmændene, der dyrker jorden, dem, der ved noget om det – at kvælstoftilførslen skal sænkes med 10 pct. Det gælder både kunstgødning og husdyrgødning, og endvidere skal husdyrgødning udnyttes bedre, skriver man i lovforslaget. Jeg ved ikke, hvad man mener med det. Jeg er overbevist om, at landbruget allerede nu gør alt for at udnytte gødningen så meget som muligt, for den er for kostbar til, at noget må gå til spilde. Men vi må jo se, hvad der menes med det.

Endvidere strammes der på harmonikravene, og det vil sige, at man ikke må have det antal dyr pr. hektar, som man tidligere havde. Det vil også være med til at nedsætte fødevarerproduktionen.

En ting, som selvfølgelig ikke er nævnt i lovforslaget, men som jeg vil minde dem om, der har lavet det, er, at der nu opstår et andet problem, nemlig med hensyn til, hvor meget protein der er i hveden. Den grænse er lige på kanten i dag, men der er mange, der har udtalt sig om, at det nu vil gå ud over kvaliteten. Så må vi til at importere noget protein fra andre lande, som godt må drive landbrug, som de gerne vil. Det gør nok ikke nogen ting.

Aftalen indebærer også, at man skal bruge 500 mio. kr. hvert år i 6 år til genopretning af

vådområder og 20 ha skovrejsning og omlægning af 170 ha til økologisk jordbrug.

Det offentlige vil altså bruge 3 milliarder skattekrone på at sænke fødevarerproduktionen, samtidig med at man i resten af verden kæmper dag og nat for at fremskaffe så mange fødevarer som muligt. Det er helt uforståeligt.

Fremskridtspartiet mener, det er egoistisk, at vi i Danmark skal sænke fødevarerproduktionen, fordi vi er så heldige at have god agerjord, og fordi vi er så heldige, at vi producerer flere fødevarer, end vi selv spiser. I hele verden gøres der alt for at producere så mange fødevarer som muligt ved brug af de hjælpemidler, der er, og det er både kunstgødning, plantebeskyttelsesmidler osv., simpelt hen for at kunne brødføde verden, og det kan vi knap nok. Men samtidig tillader vi os her i Danmark at sænke fødevarerproduktionen. Det er fuldstændig uforståeligt for os i Fremskridtspartiet.

Så med hensyn til plantebeskyttelsesmidler. Her bliver det igen trukket frem, at forbruget af plantebeskyttelsesmidler skal sænkes. Jeg må minde de ærede medlemmer om, at plantebeskyttelsesmidler bruges til at bekæmpe sygdomme i planter med, sådan at vi undgår at få sygdomsramt korn til at producere fødevarer af, men det gør jo ingenting, hvis det er økologisk. Så er det ligeegyldigt, om det er sygdomsramt korn, fødevarerne bliver produceret af. Jeg vil sige her, at hvis vi skal have sunde fødevarer, er det piskende nødvendigt at have plantebeskyttelsesmidler.

I de sidste 10 år har landbruget halveret brugen af sprøjtemidler, og de fleste af disse midler er som nævnt plantebeskyttelsesmidler, men det er man ligeglad med. Man bliver ved med at hakke på landbruget, ja, man vil endda nu med det sidste lovforslag indføre en afgift af sprøjtemidler, af noget, som er et nødvendigt arbejdsredskab for et erhverv. Det er dog u hørt.

Jeg kan sige, at vi på ingen måde kan stemme for nogen af lovforslagene.

En lille ting, som jeg kan nævne, er, at man må være klar over, at landbruget i dag er nede på kun at bruge ca. 1 pct. af alle de kemikalier, der bruges i Danmark. Denne ene procent fokuserer alle på, men de andre er der ingen, der taler om. Det lugter langt væk.

Jeg forstår af lovforslaget, at der skal etableres 4.000 overvågningsboringer. Udgiften er sat til 340 mio. kr., og der er en årlig udgift på 50 mio. kr. til at kontrollere disse boringer. Det er da fuldstændig unødvendigt. I dag bliver der

allerede taget vandprøver af såvel private som offentlige vandboringer. Hvorfor sådan en dobbeltadministration?

Jeg vil sige, at hele planen for mig at se ligner et politisk værk for at fremme socialistiske ideer om et overvågnings- og kontrolsamfund og nedbryde landbrugets selvværd. Nej, vi skulle i stedet for være stolte af det landbrug, vi har. Landbruget i Danmark er grundlaget for den velfærd, vi har, og hvis vi ikke passer på det, vil det gå ud over velfærden i fremtiden.

Med Vandmiljøplan II og de forslag, der foreligger, vil landbrugets indtægter falde med minimum 10 pct. Nogle har nævnt 20 pct., men lad os så holde os til de 10 pct. Hvilken anden samfundsgruppe vil det høje Ting herinde tillade sig at foreslå sådan noget over for? Det tror jeg ikke at man tør. Det er, fordi der er så få landbrug tilbage.

Fremskridtspartiet kan ikke stemme for nogen af de fire lovforslag, og jeg tvivler på, at de kan ændres så meget, at vi ændrer mening.

Ole M. Nielsen (KRF):

Kristeligt Folkeparti har sagt, at vi sandsynligvis vil kunne stemme for de tekniske tiltag i Vandmiljøplan II, men at vi vil arbejde for, at landbruget skal have kompensation for de udgifter på ca. 500 mio. kr. – pr. år vel at mærke – som man i forligskredsen åbenbart var enige om, at planen vil koste landbruget. Det sidste med kompensation står vi stadig inde for, men det første, at vi vil stemme for det tekniske indhold, tør jeg ikke garantere efter at have set, hvad planen indebærer af indgreb, mistillid, kontrol, administration og anden elendighed.

For det første tror vi ikke på, at man som forudsætning for Vandmiljøplan II har vurderet effekten af de tiltag, der er gjort på grundlag af Vandmiljøplan I, korrekt. Vi tror stadig på, at effekten vil blive større, når den kan konstateres, men o.k., vi vil gerne lade tvivlen komme miljøet til gode.

For det andet mener vi, at de tiltag, som Vandmiljøplan II indeholder, er unødigt skrappe, kulminerende i den generelle nedsættelse af N-normen med 10 pct., men igen o.k., tvivlen må komme miljøet til gode.

Venstres ordfører, hr. Christian Mejdahl, bekræftede også den usikkerhed, der er om, hvordan tiltagene vil virke, og hvilket resultat vi får ud af dem. Når vi kommer til at se, hvad konsekvenserne af Vandmiljøplan II bliver og

lødigheden af de enkelte tiltag, bliver vi alvorligt skræmt.

Hvis bare vi vidste, om problemet med nitrat er lige så stort som påstået af dem, der mener at have ret til at definere, hvad det er at være grøn, og hvis bare vi troede på, at sammenhænge er lige så enkle, som det påstås. Når man ser de lovtiltag her, må nitrat være et utrolig farligt stof.

Baggrunden for tilblivelsen af Vandmiljøplan II glimrer ikke ved seriositet. Planen er først og fremmest blevet til som en konsekvens af Mariager Fjords iltsvind sidste eftersommer, en såkaldt katastrofe, som havde meget lidt med landbrugets nitratudledning at gøre. Den såkaldte Mariager Fjord-katastrofe faldt sammen med den sensationslystne presses fokusering på andre forhold i landbruget, hvilket naturligt skabte en stemning imod landbruget, som landbruget måske skulle have grebet an på andre måder.

Så var man så heldig, at EU lige på rette tidspunkt spurgte til, hvordan det gik med opfølgningen af nitratdirektivet i Danmark, et nitratdirektiv, som hr. Steen Gade jo lige har bekræftet, at vi selv har bestilt. Uden dette sammenfald af heldige/uheldige faktorer og dette pres fra opinionen imod landbruget var de borgerlige partier på landbrugets anbefaling aldrig gået ind i de forhandlinger, der førte til Vandmiljøplan II, og nu har vi så resultatet.

Det skal ikke skjules, at der har været og er forhold at rette i landbruget, og der er naturligvis også brodne kar i landbruget, men på trods af den opfattelse, som medierne formår at give af landbruget, er der intet erhverv, der viser større forståelse for og vilje til at ændre på negative forhold.

Landmænd har det som de allerfleste mennesker. De gør det, der er lettest og flest penge i, og i 98 pct. af tilfældene sker det inden for lovens rammer og i henhold til de vejledninger, som fagkundskaben og landmændenes rådgivere anviser. Til gengæld er de også meget hurtige til at ændre adfærd, når ny viden sætter spørgsmålstegn ved den måde, de gør tingene på. Der er en udbredt forståelse for, at man skal beskytte naturen.

Landbruget eller specielt svineproducenterne har haft nogle gode år, og det er måske det allermest forargelige ved landbruget: at de tjener penge. Men det vender igen, det ved vi. Sådan går det op og ned, og det er et meget lille mindretal, der står i kø efter nye Mercedes'er.

De allerfleste landmandsfamilier er familier, der knokler ude i det hårde liv for at få hverdagen og pengene til at hænge sammen. Jeg forstår de landmænd og -koner, der ikke kan bære at blive hængt ud for at være miljøsvin, EU-svindlere, skattesnydere, dyremishandlere, spekulanter, og jeg ved ikke hvad. Udsagnene svarer ikke til virkeligheden for det meget store flertals vedkommende. Beklager.

Jeg mener, at Vandmiljøplan II i sig bærer et præg af mistillid til landbruget og af, at nu må man markere noget over for de folk. Det store flertal af vælgerne ved jo, at landmænd som ovenfor beskrevet er noget skidtfolk, og landmændene er jo, som det også er blevet konstateret af Venstres tidligere formand, så få, at man må satse på nogle andre.

Nu til lidt af substansen, for det er en meget stor mundfuld med mange tekniske kompleksiteter og også med enkelte tekniske uklarheder og vanskeligheder, som hr. Mejdahl specielt gjorde opmærksom på.

Vi kan gå ind for store dele af de tekniske tiltag, f.eks. med hensyn til de våde enge. Vi mener endda, at man kunne nå mere end planlagt på det område. Vi kan også gå ind for en udpegning af SFL-områder, og vi kan gå ind for skovrejsning, selv om det ikke er meget, det bidrager med i denne sammenhæng.

Men de skærpede harmonikrav, de skærpede krav til udnyttelsen af kvælstof i husdyrgødningen, kravene til bedre foderudnyttelse og en nedsættelse af den generelle kvælstofnorm er alvorlige indgreb, som uden tvivl er effektfulde for miljøet på lang sigt, men også mere økonomisk belastende, end de er opgjort til i planen. Vi tror på, at en sænkelse af N-tilførslen efter flere år vil påvirke udbyttet betydelig mere end her forudset.

Endelig synes vi godt om planen om efterafgrøder. Vi tror faktisk, det er et rigtig godt tiltag, hvor der kan hentes mere, men det er selvfølgelig også noget, der koster noget for landbruget.

Så har vi faktisk meget sympati for tiltagene i L 56, som måltrettet går på at beskytte grundvandet, hvor det skønnes nødvendigt. Vi mener dog, at det er urimeligt omfattende arealer, der opereres med. Helt i Kristeligt Folklepartis ånd opereres der her med en kompensation til de berørte landmænd for begrænsningen i deres dispositionsret, men kompensationen på 1.000 kr. pr. hektar må vist være for lille.

Lidt tilbage til L 55. De øgede harmonikrav vil fremme den i forvejen meget uheldige strukturudvikling hen imod stadig større enheder for de få. Vi må konstatere, at de få ofte er meget dygtige, og de bliver måske også hjulpet lidt for godt på vej af afskrivningsreglerne, men vi bevæger os stadig længere væk fra et landbrug med mange selvstændige. Næste generation har ikke kapital til at overtage mastodontbrugene, og de almindelige familier har ikke psykisk styrke til at modstå presset fra omverdenen.

Vi har megen sympati for Amtsrådsforeningens høringssvar med forslag om at lægge administrationen af genoprettelsen af våde enge ud til amterne. Vi tror faktisk, de er bedre til det end Skov- og Naturstyrelsen. De er vant til at tackle landmændene i deres områder, og de kender de geografiske forhold.

L 58, kontrol med kvælstofforbrug, ligner noget, som hører hjemme under Arbejdsministeriets ressort. Det er et fantastisk beskæftigelsesprojekt. Det er utroligt, hvad der skal sættes i gang for at kontrollere det giftige stof nitrat. Vi synes, det er helt hen i vejret. Vi kunne måske være gået med på, at der kunne mangle en bedre kontrol med gyllefordelingen på de enkelte ejendomme, for det ligger der faktisk ikke i denne kontrolordning. Plantedække er o.k., det har jeg været inde på. Der kan sikkert nås mere.

L 67, forslaget om afgift af kvælstof indeholdt i gødning, som ikke benyttes af gartneri- og landbrugserhvervet, har vi ikke noget imod, men det ville være lidt mere betryggende, hvis man, når man formulerede sig, kunne bestemme sig til, om man opererer med kilo handelsgødning, kilo N eller kilo gødning. Det kommer sådan lidt hulter til bulter.

De 500 mio. kr., som planen er vurderet til at ville koste landbruget, er uden tvivl skudt langt under målet. Vi vil fastholde vort forslag og krav om at yde landbruget kompensation for de 500 mio. kr. Vi begrunder det med, at planens nødvendighed er usikker, men i forsigtighedens tegn og i hele folkets interesse må hele folket også være med til at betale. Vi skal derfor have penge til landbruget eller andre imødekommelser med hensyn til planens indhold for at stemme for planen som helhed.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jeg vil godt sige til hr. Ole M. Nielsen, at det er da godt, at Christian Christensen ikke kan høre den her tale. Det er lidt deprimerende at se, at

nu kommer Kristeligt Folkeparti i Folketinget igen, og så lægger man sig politisk et helt andet sted end Christian Christensen – som er en af dem, der har præget Kristeligt Folkeparti ganske meget – gjorde, da han var miljøminister. I virkeligheden var han jo med til at sætte lige netop denne dagsorden. Han gjorde det faktisk før vandmiljøplanen, og han sagde det helt modsatte af det, som hr. Ole M. Nielsen siger nu.

Hr. Ole M. Nielsen siger, at han ikke tror på tallene, men at tvivlen skal komme miljøet til gode. De tal, som vi har opereret med, er jo beregningstal. Jeg vil spørge Kristeligt Folkepartis ordfører, om det ikke er rigtigt, at situationen ude i naturen er meget dårligere end de beregningstal, vi arbejder med, og hvad det er, man bygger på, når man ikke tror på tallene og ikke tror på, at det her er så slemt, som vi andre er gået ud fra, at det er.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Nu skal man jo ikke grave grøfter her, og Kristeligt Folkeparti skal da være velkommen her i Folketinget.

Men jeg må indrømme, at det har undret os noget i Det Radikale Venstre, at Kristeligt Folkeparti med så stolte traditioner på miljøområdet, som vi ved, partiet har – og som jeg også håber det får igen – kan være med til at sige nej til forslagene her.

Mit konkrete spørgsmål går bl.a. på: Er hr. Ole M. Nielsen ikke enig i, at af de 100.000 t, som var med i Christian Christensens vandmiljøplan fra 1987, mangler der stadig omkring 37.000 t? Hvorfor vil hr. Ole M. Nielsen ikke være med til at finde dem på denne måde, eller har hr. Ole M. Nielsen andre måder, han mener, planen kan opfyldes på?

(Kort bemærkning).

Christian Mejhdahl (V):

Jeg skal heller ikke grave grøfter, men der er en enkelt ting, som står uklart for mig, og som jeg tror der er mange, der gerne vil have på plads.

I valgkampens første fase ville Kristeligt Folkeparti kompensere landbruget for de 500 mio. kr., det koster erhvervet at gennemføre Vandmiljøplan II. Senere i valgkampen var det kun normnedsættelsen, der skulle kompenseres, og i dag siger hr. Ole M. Nielsen, at der skal en kompensation på bordet, og tallet 500 mio. kr. nævnes igen.

Jeg vil godt have hr. Ole M. Nielsen til at præcisere, hvor Kristeligt Folkeparti vil lande med hensyn til kompensation. Venstre vil gerne være med til at se generelt på landbrugets omkostnings- og konkurrencevilkår, som er forårsaget af vandmiljøplan, EU, landbrugsreform, WTO-forhandlinger osv. Hvor mon vi kan mødes?

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Først til hr. Steen Gade: Jeg må jo indrømme, at jeg ikke ved, om Christian kan høre, hvad jeg siger, og det kunne jeg også være lidt bekymret for. Men jeg mener da lige så godt, vi kan tage det lidt i spøg. Vi har jo ikke mere sjov end det, vi selv laver.

Med hensyn til de stolte traditioner må jeg indrømme, at det anfægter også mig, at der er nogle, der har taget patent på at være grønne. Det er det, der er problemet i sagen her. Vi mener også, vi er grønne, men vi mener ikke, at man kan opgøre grønheden i nogle enkle tiltag, specielt når det gælder vores landbrug og på enkelte andre områder. Vi mener, at det at være grøn er et spørgsmål om en total livsholdning, en total omlægning af vores samfundssystem, en total ændring af produktionspres, og at vi oven i købet skal bruge mere bare for at afskaffe arbejdsløsheden. Der må være andre måder, man kan gøre tingene på.

Men tilbage til vandmiljøplanen, og her er det stadig vigtigt for mig at beskrive lidt, hvad det er at være grøn, og vende mig mod dem, der har taget patent på at være grønne. Hr. Steen Gade siger, at ude i naturen er situationen betydelig dårligere, og det er lidt af det samme, når fru Vibeke Peschardt spørger, om vi ikke er enige i, at der mangler noget i at opfylde de 100.000 t. Jo, det tror vi, og det er det, jeg har haft imod den oprindelige Vandmiljøplan I – ikke tiltagene, men den måde, man vil måle dem på.

Man vil måle resultaterne fornuftigt, og masser af gode fagfolk og vores miljø- og energiminister siger, at det har man ikke kunnet inden for den tidsramme, man har sat op som mål. Det er det, vi vender os imod. Vi tror, man kan nå det ved de oprindelige tiltag, og ellers mener vi i hvert fald, det er for tidligt at drage nogen konsekvenser.

Hr. Christian Mejhdahl vil ikke grave grøfter. Nu kan det jo være udmærket at grave grøfter, for det kan da også have noget med miljøet at

gøre somme tider, og nu om lidt skal vi til at snakke om Skjern Å, og det er jo en forholdsvis stor grøft. Men jeg ved ikke, hvad man bygger den påstand på, at vi skulle have sagt i valgkampen, at vi kun vil kompensere for nedsettelsen. Det må være en misforståelse, for det er de 500 mio. kr., det går på, og de opgøres jo bredt over de forskellige tiltag. At vi er kommet til at sige noget forkert på et tidspunkt, skal jeg da ikke afvise, eller også er det blevet refereret forkert. Men det er de 500 mio. kr., det går på.

(Kort bemærkning).

Martin Glerup (S):

Nu synes jeg nok, det bliver drejet i en lidt uheldig retning af Kristeligt Folkeparti. Det er jo klart, at det problem klarer vi kun med en helhedsmæssig bekæmpelse af truslerne mod vandmiljøet, og jeg nævnte punktforureningen, pesticidrester og kvælstofbelastningen; det er helheden.

Vi har også pålagt industrivirksomhederne og de kommunale rensningsanlæg milliardudgifter, for at de skulle fjerne næringssalte fra spildevandet og udledningerne. Er det meningen, at de virksomheder, der nu har kostet mange, mange penge på det her og stort set har opfyldt planen, også skal have kompensation? Er det det, Kristeligt Folkeparti mener, eller tænker man udelukkende på landbruget?

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Nej, det mener vi ikke. Vi mener, at landbruget også må betale, selv om landbruget har betalt meget og gjort meget, og som jeg også beskrev i mit indlæg – og det vil mange andre vist være enig med mig i – vil Vandmiljøplan II koste landbruget langt mere end de 500 mio. kr.

Men vi er i tvivl om, hvorvidt det er nødvendigt med så store indgreb på dette tidspunkt – altså normnedsættelser for gødningen, bedre udnyttelse af proteinet i foderet, øgede harmonikrav og bedre udnyttelse af gødning som helhed. Det er tilsammen meget store krav, og så er det helt sædvanlig dansk, at det først skal gennemføres i år 2003, og så gør det nok ikke slet så ondt til den tid. Sådan gjorde man også altid, da man lavede overenskomstforhandlinger i 1970'erne: bare man udsatte det lidt, kunne vi godt få råd til det. Men det gør altså lige ondt.

Jeg tror virkelig, det er alvorligt, og derfor mener jeg, at når det er for forsigtighedsprin-

cippets skyld, vi kan sige ja til det her – hvis vi altså siger ja til det – må vi også alle sammen være med til at betale. Hvorfor skal det være lovligt at forurene inde under byerne, hvor man jo ikke drømmer om at hente drikkevand, fordi man kan hente drikkevandet ude på landet, og hvorfor skal byboerne ikke være med til at betale? Det har jeg svært ved at forstå.

(Kort bemærkning).

Martin Glerup (S):

Jeg skal kun sige, at i forvejen er vi jo alle sammen med til at betale gennem vores vandafledningsbidrag. Det er byboerne også med til at betale, det er jo en fælles opgave, så derfor er det rimeligt, at den løses i fællesskab, så alle er med til at løfte.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Hr. Ole M. Nielsen siger, at det er på grund af forsigtighedsprincippet, vi vedtager lovforslagene. Nej, det er da nærmest det modsatte af forsigtighedsprincippet, det er jo, fordi problemerne ikke er løst. De problemer, hr. Christian Christensen som miljøminister satte fokus på og forlangte skulle være løst i 1995, er uløste. Man kan måle det ude i naturen og konstatere, at de er helt uløste. Det er bestemt ikke forsigtighedsprincippet, vi bygger på. Det er desværre et forsinkelsesprincip i stedet for. Nu har vi altså rådet bod på det, så vi får vedtaget noget, der virker, men vi burde have vedtaget det for mange år siden.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Det er da rigtigt, at byfolket og industrien også har betalt; men der er jo også mange flere byfolk og folk i industrien, end der er landmænd, og hvis landmænd forurener, forurener de jo ikke bare for egen behageligheds skyld, men for at skaffe arbejdspladser til landet.

Når hr. Steen Gade siger, at problemerne ikke er løst, er det problemerne med udledningen af det, der kommer ud under planterne. Man har jo fra landbrugets side stort set opfyldt fordelingen af gylle og nedbringelsen af gødningsudbringningen. Det, der ikke kan måles endnu, er effekten, altså hvor meget kvælstof der er tilbage, når vi kommer ned gennem rodzonen – det var det ord, jeg ikke ville have – og det er jo på grund af den store bufferbeholdning af

kvælstof, som findes i jorden, og som vi ikke er herre over.

Afhængigt af, hvor meget vi roder i jorden, og afhængigt af, hvor megen nedbør der kommer osv., udskilles der kvælstof fra rodzonen, og jeg mener ikke, vi kan se den fulde effekt af det, der er gjort. Så vidt jeg husker, gjorde ministeren også opmærksom på sidste eftersommer i forbindelse med Mariager Fjord-affæren, at det vil vare 12-15 eller endnu flere år, inden vi kan se den fulde effekt af de tiltag, der er gjort, og det er derfor, jeg mener, at det her er at gå lidt længere, end det måske er nødvendigt. Derfor kalder jeg det at handle efter forsigtighedsprincippet.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Så skal jeg bare sige, at den tænkning, det udsagn melder i hvert fald ikke Kristeligt Folkeparti ind i nogen grøn klub. Sagen er jo, at vi har bygget det hele på nogle beregninger, som jeg tror er foretaget af fornuftige folk, og de viser, at vi er nået et stykke ad vejen. Men hvis vi går ud og måler ude i naturen, ser vi jo nærmest ingenting, og det bekræfter hr. Ole M. Nielsen.

Men så siger hr. Ole M. Nielsen også, at når vi ingenting ser ude i naturen, skal vi ingenting gøre, selv om det er over 10 år siden, målsætningen blev sat op under en miljøminister, der var fra Kristeligt Folkeparti. Det er det modsatte af at melde sig ind hos de grønne, det er desværre nærmest at melde sig ind hos de sorte.

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Ole M. Nielsen, og derefter går vi tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Det sidste, formanden sagde, er sikkert fornuftigt.

Jeg mener, jeg er medlem af et grønt flertal, men de 10 år er stadig for lidt, og det er jo heller ikke rigtigt, at vi ikke kan se noget i naturen. Der er virkelig sket ting i både vore vandløb og i de havområder, der omgiver os, og også med drikkevandet. Der er sket fremskridt, men vi skal bare have lidt mere tålmodighed.

Søren Kolstrup (EL):

Vandmiljøplanen er efter Enhedslistens opfattelse udtryk for falsk varebetegnelse. Lad mig

sige det straks: Forureningen vil fortsætte, og om 5 år kan vi konstatere, at vi er lige vidt. Planen cementerer det traditionelle jordbrug og blokerer for den nødvendige omstilling til økologisk jordbrug, som er det eneste, der kan sikre et rent vandmiljø og en decentral vandforsyning.

Vi står her med nogle initiativer, der er udtryk for ren symptombehandling og rensningsfilosofi, oven i købet kombineret med store midler til et gødningspoliti. De nuværende problemer vil fortsætte. Aftalen vil i nogle tilfælde fastholde den eksisterende tilstand, og i andre tilfælde kan man frygte, at den oven i købet vil skærpe problemerne.

En skærpelse af harmonikravene indebærer risiko for en farlig proces under de nuværende vilkår. Jeg taler ikke om ideelle vilkår, jeg taler om det samfund, vi lever i i dag, hvor man kan konstatere, at landmanden skal bruge endnu mere jord. Jordpriserne vil stige, den nuværende strukturudvikling vil blive forceret, og salget af turistgrise vil fortsætte.

Med henvisning til den debat, jeg havde med hr. Steen Gade for snart et stykke tid siden, er vi selvfølgelig ikke imod lave belægningsgrader; men vi er imod den strukturudvikling, som denne reguleringsmetode vil føre med sig, sådan som verden ser ud i dag.

Der er blevet talt meget om våde enge, og jeg tror, man bedst kan sige, at symptombehandlingen kommer til udtryk i forbindelse med den vældige tyrkertro, der har været på disse våde enge. Rensningsfilosofien sættes i front i stedet for at gribe ind over for forureningen. Våde enge kan tilbageholde forureningen fra et bestemt område – det er rigtigt nok – men de fjerner selvfølgelig ikke forureningen som sådan. Lad os slå fast: Våde enge kan i sagens natur kun etableres, hvor forholdene er til det, men på højere liggende områder kan man fortsætte som sædvanligt. Våde enge kan ikke beskytte grundvandet, men derimod beskytte forurenere på de højere liggende arealer.

I aftalen hedder det endvidere, at der skal udlægges større arealer som særlig følsomme områder, hvor landmændene så kan optræde mere miljøvenligt. Jeg synes, det er interessant, at indtil nu er der kun søgt herom for 15-20 pct. af de midler, der har været til rådighed. De er altså blevet udlagt som såkaldte SFL-områder, og på Mors ved de alt om, at det bedre kan betale sig at lade jorden være losseplads for svi-

negylle end at lade arealet overgå til at være SFL-område.

Så kan man selvfølgelig stille spørgsmålet: Udgør de nye gødningsnormer da ikke et sidste halmstrå, vi kan holde fast i? Jeg beklager: Gødningsnormerne omfatter kun markbidraget, ikke tabet for staldsystemet og rejsen fra dyr til mark – altså den gødning, der er på lager – og endelig kan der selvfølgelig files med gødningsnormerne. Iltsvindet i de indre farvande fortsætter, bidraget af kvælstof fra atmosfæren udgør en betydelig del, og i hvert fald halvdele af dette kvælstof stammer fra landbruget og ikke mindst fra staldene.

Vi står med en vandmiljøplan i hånden, der blokerer for den nødvendige udvikling, dvs. en omstilling til økologisk jordbrug. Den foreliggende plan øger oven i købet bureaukratiet. Omkring 22 mio. kr. skal anvendes til en form for gødningspoliti, alt imens de nuværende strukturer fortsætter, ja, måske bliver skærpet. Det kemiske landbrug har fået grønt lys til at fortsætte investeringer i stalde og maskintyper, som ingen fremtid har i et økologisk Danmark, og den decentrale vandforsyning opgives.

Hvad vi har behov for efter Enhedslistens opfattelse, er et økologisk jordbrug, der kan sikre vores vandmiljø mod uacceptable udledninger af kvælstof og miljøfremmede stoffer. Økologien bruger hverken pesticider eller antibiotiske vækstfremmere og påfører omverdenen den laveste belastning med kvælstof og CO₂.

En afgift på det samlede kvælstoftab fra bedriften med et bundfradrag på 50 kg kvælstof pr. hektar ville være en dynamo for den nødvendige ekstensivering og omlægning til et økologisk jordbrug.

Enhedslisten tror ikke, der bliver ro om det her spørgsmål. Enhedslisten tror ikke, der er noget, der hedder »med sikkerhed«, sådan som der er et par ordførere, der har sagt, før vi får et landbrug med frilandsproduktion, bugnende kløvermarker og vårsæd med græs i udlæg, altså økologisk omstilling.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

I hr. Søren Kolstrups indlæg er der jo ikke grænser for, hvad der er galt. Alt trækker den forkerte vej, og derfor kan man jo ikke tage fat på det hele. Men jeg vil sige én ting til hr. Søren Kolstrup, og det er, at jeg da er enig i, at der er

problemer i strukturudviklingen i landbruget, og det er derfor, SF mener, at vi skal vedtage en politik på det område, men hvis det økologiske landbrug blev gennemført overalt i Danmark, ville strukturpresset være endnu større.

Men det viser jo bare, at her har vi et fælles problem, og hvorfor så ikke en gang imellem sige, at der er noget, vi er enige om? Jeg har da ikke et problem med at sige, at der er noget, jeg er enig med hr. Søren Kolstrup i, så det vil jeg opfordre hr. Søren Kolstrup til også at sige til mig.

Men spørgsmålet går på, hvordan i alverden man kan læse det her, som er den største satsning på en udbygning af det økologiske landbrug i Danmark, der nogen sinde er besluttet i Folketinget – vi skal jo i år 2003 være oppe på, at omkring 10 pct. af landbrugsarealet skal være økologisk – hvordan i alverden man kan læse den realitet sådan, at den modarbejder det økologiske landbrug.

Det er bare et stille spørgsmål: Hvordan lykkes det at læse den realitet på den måde?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg kan huske, at for nogle år tilbage var strukturudviklingen i landbruget en hjertesag for Socialistisk Folkeparti: kampen for et ordentligt jordrentebrug og kampen for nogle ordentlige jordreformer. Og hvis man forestillede sig, at hr. Steen Gades parti, Enhedslisten og de nuværende regeringspartier satte strukturudviklingen i front og f.eks. som Det Radikale Venstre gav et lille bitte pip med, så ville vi have en helt anden debat, og så ville vi også have en debat, hvor harmonikravene virkede ganske anderledes.

Jeg sagde, at hvis man går i alliance med Venstre og indfører harmonikrav under de eksisterende vilkår, hvor der er en kamp om det knappe gode, der hedder jord, og hvor vi ved, at hvis man presser landmændene med yderligere harmonikrav, så presser man også efter spørgslen efter jord, og så vil prisstigningerne på jord fortsætte, og så vil desperationen i landbruget fortsætte.

Det var den mekanisme, jeg pegede på, men hvis hr. Steen Gade vil til at diskutere strukturudvikling og jordreformer, ville det da være interessant, hvis dét kunne komme på dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Jamen det vil jeg da gerne; det er bare ikke på dagsordenen i dag.

Jeg har jo været mit partis ordfører i landbrugsspørgsmål og har bl.a. fremsat de forslag, som jeg fuldstændig står ved, og som SF står ved, så jeg glæder mig over, at hr. Søren Kolstrup er enig i dét. Men én ting undrer jeg mig over, og det er, at hvis vi vedtager harmonikrav, der er skrappe, sammen med Enhedslisten, så giver det ingen problemer, men hvis vi vedtager skrappe harmonikrav med Venstre, så giver det problemer. Eller misforstod jeg helt hr. Søren Kolstrups indlæg?

Jeg konstaterer desuden, at det eneste spørgsmål, jeg stillede til hr. Søren Kolstrup, var: Hvordan lykkes det at læse det her, som er den største satsning på en udbygning af det økologiske landbrug i Danmark, hvordan lykkes det for hr. Søren Kolstrup at læse det som en blokering af og et angreb på økologisk landbrug? Og det ønsker jeg faktisk et svar på.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Fordi harmonikravene i dag virker mod deres hensigt.

(Kort bemærkning).

Steen Gade (SF):

Nu bliver det til ren mystifikation, i hvert fald for mig. Det er de højere luftlag, det her.

Der er et flertal i det danske Folketing, som vil sørge for, at arealet til økologisk landbrug bliver udvidet, ved at vedtage en støttepolitisk osv., sådan at omkring 10 pct. af landbrugsarealet i år 2003 er økologisk, hvis der er landmænd, der vil omstille sig, og hvis der er forbrugere, der vil købe de økologiske varer.

Det er jo substansen i det her, og hvorfor vil Enhedslisten kæmpe imod dét?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Fordi man slipper nogle kræfter løs, som vil ødelægge de smukke ord, som hr. Steen Gade netop har talt, og det er harmonikravene og opgivelsen af en decentral vandforsyning m.m.

Fødevareministeren (Henrik Dam Kristensen):

Det har jo i store momenter været en både spændende og inspirerende debat, vi har været igennem, og i øvrigt en vigtig debat.

Jeg tror, det var hr. Thorkild B. Fransaard, som gav udtryk for, at regeringen ønsker at genere erhvervslivet, og at det flertal, som står bag forslaget her, også gør det. Men der er vel næsten ikke noget, der er mere forkert end netop et sådant udsagn, for det, at en række ansvarlige partier satte sig sammen i månederne omkring jul og blev enige om den aftale, som vi blev enige om, var i realiteten en håndsrækning til to parter: ikke blot en håndsrækning til miljøet, men også en håndsrækning til erhvervet, til landbruget. Og nu er vi altså i den situation, at et meget bredt flertal i Folketinget står bag det forlig og dermed giver det den styrke, der ligger i dét, og det tror jeg er en god håndsrækning til erhvervet.

Og så var der en udtalelse fra hr. Ole M. Nielsen, hvori jeg tror han betegnede de forslag, som ligger på bordet, sådan, at de ikke glimrer ved deres seriositet. Men hr. Ole M. Nielsen kan selvfølgelig ikke vide, at der faktisk ligger et meget stort forarbejde bag netop de lovforslag, som vi behandler i dag. Og fra starten var vi i forhandlerkredsen enige om, at vi netop ville sikre seriositeten, og derfor havde vi inddraget nogle dommere – det udtryk kan man vel godt bruge – som var fagligt funderede.

Derfor synes jeg, det er lidt ærgerligt, at man siger, at forslagene ikke er seriøse, for seriositeten har faktisk været hele grundlaget for det arbejde, der ligger bag dem.

Som indledningsvis sagt er det jo ikke overraskende, at forslagene stort set er blevet modtaget positivt, for det er jo en bred politisk aftale, der ligger bag dem.

Aftalen om Vandmiljøplan II beskriver de tiltag, som er nødvendige for, at vi kan få en yderligere reduktion af landbrugets udledning af kvælstof. Og ud over det med naturens egne kræfter, som har været nævnt så mange gange og også her i dag, er det jo kravet om en nedsettelse af kvælstofnormen på 10 pct., de skærpede krav med hensyn til udnyttelsen af kvælstoffet i husdyrgødningen og endvidere kravet om 6 pct. efterafgrøder.

Det er disse ting, der tilsammen skal bære det, som har været ambitionen, nemlig at nå de tal, som vi har været enige om gennem så mange år.

Forslagene er en udmøntning af den aftale, der er indgået, og de tager rent faktisk solidt udgangspunkt i den eksisterende gødningsregulering, og det er faktisk hensigten i vid udstrækning at bevare strukturen i den eksiste-

rende regulering og alene at foretage ændringer, som er en direkte følge af den politiske aftale, eller som er nødvendige for at få systemet til at fungere hensigtsmæssigt ifølge de intentioner, som ligger bag Vandmiljøplan II.

Og den nærmere regulering vil blive foretaget efter den hidtidige procedure. Således vil alle berørte parter blive inddraget i det forberedende arbejde og dermed selvfølgelig få mulighed for at blive hørt, og jeg vil også lægge vægt på at tage den landbrugsfaglige ekspertise med på råd. Der er jo tale om en regulering, som i høj grad stiller krav til den faglige driftsledelse ude på bedrifterne. Og jeg vil tilsige udvalget en hurtig besvarelse af de spørgsmål, der måtte være, så vi kan få udmøntet denne aftale i lovgivning, før Folketinget tager på sommerferie.

Miljø- og energiministeren (Svend Auken): I lighed med fødevarerministeren vil jeg også sige tak til ordførerne og faktisk sige tak til alle ordførerne her i dag for en god diskussion. Imidlertid vil jeg selvfølgelig rette en særlig tak til de partiets ordførere, som i dag har bakket op bag Vandmiljøplan II og har lovet støtte til at få lovforslagene igennem inden sommerferien. Det synes jeg er godt.

Det er klart, at begejstringen har forskellige varmegrader – hvis man må sige det sådan – når man har lyttet til de forskellige ordførere, der står bag aftalen. Og det kan man drille hinanden med, og det kan man gøre sig morsom over, men kendsgerningen er jo kendt af alle: at vores udgangspunkter i denne sag har været meget forskellige.

Undervejs i forhandlingerne er vi ikke bare gået i dybden, men har også bestræbt os for at samle meget modstridende synspunkter. Og jeg kan bekræfte over for Folketinget, at det, hr. Christian Mejdahl på Venstres vegne har sagt her i dag, i virkeligheden kun er en beskeden afglans af alle de kritiske spørgsmål, han har stillet undervejs i forhandlingerne.

Venstres ordfører har sammen med andre partiets ordførere gjort en betydelig indsats for at belyse virkningerne for landbruget af det, vi nu gør, og har arbejdet på at få et resultat, som bliver så skånsomt over for landbruget som overhovedet muligt. Det vil jeg gerne bekræfte.

Jeg vil dog ikke som hr. Martin Glerup melde Venstre og De Konservative ind i nogen grøn klub, for det mener jeg faktisk er helt uforsigtigt. Det har pressen gjort, men det mener jeg ikke at dette forløb giver noget belæg for. Men

det, som jeg synes man godt kan kvittere for, er et solidt stykke arbejde, og at man har været ansvarlig over for den opgave, man har stået over for, og det har i hvert fald været opmuntrende for mig. Og det er jo også sådan med politiske forhandlinger, at når der stilles lødige kritiske spørgsmål, bliver slutresultatet ofte bedre.

I denne forhandling har vi oven i købet været begunstiget af, at der i mange år har været udført et meget dygtigt udrednings- og forskningsarbejde på området, som har gjort det muligt for os minut for minut, om jeg så må sige, under de månedlange forhandlinger, vi har haft, at spørge, hvordan det forslag virker i forhold til det forslag, og hvilken indvirkning den strategi har på vores målsætning i forhold til en anden strategi, og få meget hurtige svar fra de miljø- og jordbrugsfaglige forskningsinstitutioner, der har været indblandet i forhandlingerne. Og jeg må sige, at i den tid, hvor jeg har været i Folketinget, mindes jeg få andre tilfælde, hvor forskerne har været inddraget så direkte i beslutningsprocessen, som tilfældet har været her.

Når vi nu har været igennem et meget langt forhandlingsforløb, hvor vi har stillet om ikke et utal så i hvert fald mange lødige spørgsmål og fået mange lødige svar og skrevet en knivskarp aftale med nogle meget præcise formuleringer, så betyder det naturligvis også, at vi ikke kan belaste Folketingets arbejde med at gentage hele forhandlingen én gang til. Og hvis jeg overhovedet skal sige noget bebrejdende til Venstres og De Konservatives ordførere, så er det om det, at de nærmest lægger op til, at vi skal gentage hele forhandlingsforløbet undervejs i Folketinget, for det vil jeg advare imod.

Det, man derimod med rette kan sige – og jeg tror, det var fru Lene Espersen, der var inde på det – er, at hvis vi kan finde noget i fællesskab, som virker lige så godt, er regeringen og alle partierne, tror jeg, åbne over for at gøre det. Alt andet ville være stivt. Men det er ikke sådan, at vi skal gentage hele forhandlingsforløbet, for der er tale om et kompromis mellem forskellige opfattelser, og der er nået en balance, og den balance holder vi os til. Og i regeringen har vi ikke bare bestræbt os for, at forligspartierne kunne være fuldt informerede om alle vores oplysninger i forbindelse med forhandlingerne, men vi har også sørget for, at lovforslagene, så snart de var færdige fra koncipisternes hænder, tilgik forligspartierne for at

give dem mulighed for, at de kunne give os ideer, tilbagemeldinger osv. Hvis der er usikkerhed og uklarhed, så lad os prøve at få det fjernet under udvalgsarbejdet. Regeringen er selvfølgelig interesseret i, at det samlede lovkompleks bliver så lødigt som overhovedet muligt.

Flere af ordførerne har været inde på, hvad baggrunden egentlig har været for det, vi nu gør, og der har været tre væsentlige grunde til, at et stort flertal i Folketinget har kunnet samles om Vandmiljøplan II:

For det første at der er tale om et reelt miljøproblem. Der er ikke tale om et fiktivt miljøproblem. Der er tale om en reel belastning og en reel trussel mod såvel vort grundvand som vandmiljøet i vores vandløb og i vores indre farvande. Der er et reelt problem, som har skabt sårbarhed både med hensyn til drikkevandsforsyningen og med hensyn til ekstreme begivenheder som dem, vi oplevede i Mariager Fjord. Desværre kan vi ikke love – og det tror jeg hr. Mej Dahl har lidt ret i at understrege – at selv om vi vedtager hele den Vandmiljøplan II, som der nu lægges op til, og vi gennemfører det alt sammen til punkt og prikke i praksis, og alle landmænd loyalt efterlever det, der nu bliver lavet, at der ikke i de nærmeste år sker gentagelser af det, vi oplevede i Mariager Fjord.

Det er vigtigt for mig at få sagt det her: Det, vi kan love, er, at vi reducerer den menneskeskabte sårbarhed over for den slags begivenheder. Det er det, vi kan love. Det er det, vi har bundet os til. Det var det, vi i sin tid besluttede i 1987.

Den anden grund var, at Folketinget har en forhistorie på det her område, hvor vi allerede for 10 år siden bandt os til nogle eksakte reduktionsmål, for landbrugets markers vedkommende til en reduktion af udvaskningen fra markerne på 100.000 t, hvor vi til dato kun har nået godt og vel en tredjedel, hvor forskerne mener, at vi med de beslutninger, vi derudover har truffet, men som ikke fuldt ud er gennemført, er kommet op på yderligere en tredjedel – hvis jeg nu skal sige det i runde tal – og at vi derfor for at leve op til det, der var vores målsætning for 10 år siden, mangler godt og vel en tredjedel. Det er det, der har været den nøje opgave for forligspartierne.

Den tredje faktor, som øver en indflydelse, er nitratdirektivet, og jeg er helt enig i det, hr. Steen Gade har sagt om samspillet mellem de danske beslutninger, nitratdirektivet og Kom-

missionens overvågning af medlemsstaternes opfyldelse af nitratdirektivets krav og vores forhandlinger i Danmark.

Det er de tre forhold – de reelle miljøproblemer, den politiske beslutning i 1987, som omfatter et meget bredt flertal i Folketinget, og så nitratdirektivet i EU – der er de tre væsentlige grunde.

Der er to forhold, der ikke har været årsagen. Det ene er, at der ikke er tale om hysteri i forbindelse med Mariager Fjord. Jeg synes faktisk, Folketinget har handlet meget lidt hysterisk. Vi har brugt kolossalt mange kræfter på at gøre det her sobert og ordentligt, og jeg synes godt, vi kan være stolte af resultatet. Det er ikke blevet ukompliceret, det er ikke blevet ubureaukratisk, og det er en vanskelig opgave at løse, men jeg synes, vi har gjort et rimeligt stykke arbejde.

Det andet forhold, jeg vil sige der ikke har været udslagsgivende, har været et eller andet ønske om at genere landbrugserhvervet. Faktisk er det utåleligt at høre ordfører efter ordfører fra yderliggående højrepartier stå her på Folketingets talerstol og hævde, at det store flertal i Folketinget har et ønske om at genere dansk landbrug. Det har vi overhovedet ikke. Tværtimod har vi bestræbt os på at finde, som også fødevareministeren sagde, nogle løsninger, der gør, at landbrugserhvervet kan fortsætte som et moderne, konkurrencedygtigt eksporterhverv, men på et bæredygtigt grundlag, og hvis denne plan bliver opfyldt, er risikoen for yderligere krav til landbruget på det her område i fremtiden selvfølgelig meget mindre. Hvis den ikke bliver opfyldt, har hr. Gade selvfølgelig ret, at vi så må vende tilbage, men får vi den opfyldt, kan vi skabe den arbejdsro for erhvervet, som er meget vigtig.

Flere af ordførerne har spurgt om EU's modtagelse. Den har været positiv på det tekniske plan. Der har været mange opklarende spørgsmål. Vi kan ikke tage dem til indtægt for noget endnu, men det første møde har været positivt.

Jeg vil også understrege, at det, der har styrket kreditten over for EU, selvfølgelig har været, at det er en så omfattende plan, og at det faglige grundlag har været så godt, som tilfældet har været.

Der tales, siger nogle af ordførerne, om en overdosering i planen. Der er bestemt ikke tale om nogen overdosering. Faktisk er svagheden ved planen, at vi kører med meget strøgne mål, og at forskernes beregninger og sigen god for

planen hviler på den antagelse, at samtlige de foranstaltninger, der er anført i vandmiljøplanen bliver gennemført 100 pct. Det er selvfølgelig et meget stort krav, f.eks. når vi ser på efterafgrøder. Der er der en klar forudsætning om, at det er græsefterafgrøder, vi taler om, og det er derfor, vi kunne sige, at målet for knap 10 pct.'s vedkommende kunne nås gennem efterafgrøder og dermed et mindre krav til reduktion af gødningsnormerne. Hvis vi ikke lever op til det, ja, så står vi med et problem.

Så er der flere, der har spurgt til kontrollen, og til dem vil jeg sige, at kontrol er uundgåelig, hvis man vælger en regnskabsmodel. Hvis vi vælger en regnskabsmodel og en styringsmodel, er vi nødt til at have kontrol, ellers kommer vi blot i den situation år efter år at skulle tackle de samme problemer. Men selvfølgelig skal vi gøre kontrollen så lempelig, så ubureaukratisk og så fornuftig som overhovedet muligt, og selvfølgelig skal vi samarbejde med erhvervet om det.

Må jeg til sidst sige to ting. Den ene er, at ud over at vi opfylder målsætningen fra 1987, får vi, som mange ordførere med rette har fremhævet, en række sidegevinster med hensyn til naturgenopretning, med hensyn til mere miljøvenlige driftsformer i landbruget, med hensyn til mere skovrejsning og med hensyn til et tigerspring for økologisk landbrug. Det synes jeg vi skal kvittere for.

Den sidste er, at naturligvis er vi i forbindelse med naturgenopretningsopgaverne, især de våde enge, interesseret i at inddrage amterne mest muligt. Vi lægger i lovforslaget vægt på, at et decentralt indspark starter denne proces i amterne, men man skal ikke tage fejl af, at regeringen og Folketinget har et ansvar for, at vi når målene. De, der hele tiden taler om at decentralisere på det her område, skal altså gøre sig klart, at det netop var dem, der mere end nogen andre krævede en stærk forpligtelse for regeringen til at nå nogle meget ambitiøse mål på det her område.

Vi skal inddrage amterne, og jeg er enig i, at det er et vigtigt forhandlingstema at gøre det på den rigtige måde, men vi må ikke bruge det til at løbe fra vores overordnede nationale ansvar.

Jeg må endnu en gang sige tak for den gode modtagelse, jeg synes forslagene her har fået, og sige på regeringens vegne, som fødevareministeren allerede har understreget det, at vi vil medvirke til et både sagligt og konstruktivt udvalgsarbejde.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Det er blot til fødevareministeren, som antydede, at jeg havde sagt, at arbejdet ikke havde været seriøst. Det vil jeg ikke sige, at det ikke har været. Det, jeg snakkede om, var, at baggrunden for arbejdet ikke var seriøs. Det er lidt anderledes.

Hvad angår seriøsiteten i arbejdet, har man selvfølgelig haft forskere og en masse kloge mennesker med, men man har dog valgt de forskere, hvis holdninger gik i en bestemt retning, og der findes faktisk forskere, som har andre holdninger. O.k.

Det, jeg sagde, var, at baggrunden for tilbivelsen af Vandmiljøplan II ikke glimrer ved seriøsitet, og baggrunden var altså Mariager Fjord-katastrofen, som den kaldes, og mange andre mere eller mindre seriøse ting, som kom frem i pressen imod landbruget.

Så var man jo så heldig, at EU spurgte til, hvordan det gik med det, og det var et vældigt held, men der er jo det med held, at det meget ofte følger et godt forberedt og vel gennemført arbejde, og det tror jeg nok at man fik lavet dér.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Fødevareministeren var heroppe og sige, at han betragtede det her som en lille håndsækning til erhvervet. Men mener fødevareministeren virkelig, at det er en håndsækning, at prisen på landbrugsjord uden tvivl vil stige? Mener ministeren også, at det er en håndsækning til erhvervet, at erhvervet bliver tvunget til at søge ud af landet og etablere sig i Østlandene?

(Kort bemærkning).

Christian Mejhdahl (V):

Jeg vil godt berolige miljø- og energiministerne. Miljø- og energiministerne var bange for, at vi nu skulle gentage hele forhandlingsforløbet. Det lægger Venstre ikke op til. Men når aftalen skal formuleres i lovtæst, er der enkelte elementer, som godt kan ændres, uden at det skal opfattes som genforhandling af aftalen, det er nogle præciseringer, som vi forhåbentlig kan blive enige om.

Det er nemlig sådan, når man nedlægger en krans, at man godt kan rette lidt på båndet, selv om kransen er bundet på forhånd.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Miljøministeren udtalte på linje med hr. Steen Gade fra SF, at det her forslag var blevet båret frem af, at EF's nitratdirektiv nu skulle realiseres, og jeg ved godt, at så tændes julelysene både hos SF'eren Steen Gade og hos miljøministeren.

Jeg skal blot spørge miljøministeren: Er det korrekt forstået, at regeringens ambitionsniveau svarer til EF's nitratdirektiv, at det er sådan derfra og dertil vores verden går?

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslagene overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Fjerde næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg foreslår, at lovforslagene under pkt. 6 og 7 henvises til Miljø- og Planlægningsudvalget, at lovforslaget under pkt. 8 henvises til Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, og at lovforslaget under pkt. 9 henvises til Skatteudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 63: Forslag til lov om Skjern Å Naturprojekt.

Af miljø- og energiministeren (Svend Auken). (Fremsat 16/4 98).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Martin Glerup (S):

Her står vi over for Danmarks hidtil største og mest ambitiøse naturgenopretningsprojekt, som i parentes bemærket også vil betyde 300 t kvælstofreduktion og trækker i samme retning, som vi diskuterede i den tidligere sag.

Formålet med Skjern Å-projektet er at genoprette Skjern Å fra Borris og til udløbet i Ringkøbing Fjord, sådan at man går væk fra den kanalløsning, som blev skabt i perioden fra 1962-68, og som betød en gennemgribende

regulering af åens nedre løb. Det gav nogle uheldige virkninger, det gav okkerforurening, det gav nærings saltsbelastning af Ringkøbing Fjord, det betød farvel til et enestående naturområde, og det betød dårligere levevilkår for en række truede dyre- og plantearter.

Men så skete der jo heldigvis det, at Folketinget i 1987 var så fornuftigt og fremsynet at vedtage, at der skulle udarbejdes et projekt for, hvordan Skjern Å-systemets selvrensende effekt kunne genskabes.

Det var fremsynet, eftersom natur- og miljøværdierne allerede i dag er betydelig mere i fokus, end de var for 10 år siden, da det forslag blev født.

I april 1997 blev der så offentliggjort et detaljeret projektforslag, som ville resultere i et attraktivt område for en række ynglende og rastende fugle. Skjern Å-laksen ville få bedre forhold via genskabelse af naturlige gydebaner i snoningerne og bedre vandkvalitet, og ådalen ville få stor rekreativ og turistmæssig værdi som et enestående naturprojekt både i Vestjylland og i Danmark som helhed.

Der vil ske en reduktion af kvælstofudledningen, som jeg var inde på, til gavn for Ringkøbing Fjords miljø, og projektet blev gennemarbejdet i bl.a. rådgivende udvalg, blev behandlet i en VVM-redegørelse, virkningen på miljøet blev vurderet, og projektet blev rettet ind, sådan at vi nu er klar til at få godkendt den nødvendige anlægslov, som angiver hovedtrækkene i de anlægsarbejder, som skal udføres.

Det er klart, at et så stort projekt medfører nogle problemer i forbindelse med erhvervelse af arealet, men man er nået langt ad frivillighedens vej, idet man har erhvervet 72 pct. af arealerne, der skal bruges, og man har her brugt jordfordeling, køb og mageskifte. Man kan også imødekomme, at der sker det, at en lodsejer beholder jorden, mod at vedkommende godkender, at projektets formål kan realiseres mod en økonomisk kompensation. Over for dem, der er principielt imod, findes der så en mulighed for at ekspropriere, hvis alle de øvrige virkemidler svigter.

Bortset fra de sådan mere prosaiske kendsgerninger håber Socialdemokratiet på, at det enestående Skjern Å Naturprojekt inden for 5 år igen vil lede tanken hen på Johannes V. Jensens smukke strofer: »Der driver høduft af krydret vind, igennem engen en å sig slynger«. Disse verselinjer blev skrevet i 1925, dengang Skjern